

HEINAL OSWIATOWY

NR 8-9/165
2017

Miesięcznik Małopolskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli

www.mcdn.edu.pl

Ukazuje się od 1992 r.

ISSN 1233-7609

Reforma
edukacji 2017

Wolność
a wychowanie

Wydawca:

Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli

Rada Wydawnicza:

Jarosław Chodźko (przewodniczący), Jolanta Adamczyk, Cezary Burtak, Małgorzata Dutka-Mucha, Teoduz Szczeklik

Rada Redakcyjna:

prof. dr hab. Stanisław Pałka (przewodniczący) – UJ, dr hab. Krystyna Ablewicz prof. UJ, dr hab. Władysław Błasiak prof. MWSE, Lech Gawryłow – OKE w Krakowie, dr Krzysztof Gerc – UJ, dr hab. Jolanta Karbowniczek prof. Akademii Ignatianum, dr Iwona Ocetkiewicz – UP, dr hab. Teresa Olearczyk prof. KA, prof. dr hab. Marian Śnieżyński – Akademia Ignatianum w Krakowie

Redaguje zespół w składzie:

Daria Grodzka (redaktor naczelna), dr hab. Małgorzata Kaliszewska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), Elżbieta Pałka (Kuratorium Oświaty w Krakowie), Joanna Peter (OKE w Krakowie), Marzena Sula-Matuszkiewicz (PBW w Krakowie), Sylwester Kopeć (sekretarz redakcji), Halina Wesolowska (wicedyrektor MCDN) oraz zespół nauczycieli konsultantów: Mariola Kozak, Elżbieta Łęczna-rowicz, Wojciech Papaj, Teresa Szakiel

Opracowanie materiałów i korekta:

Zofia Wyzlińska

Adres redakcji:

Redakcja „Hejnału Oświatowego”
ul. Lubelska 23 (MCDN)
30-003 Kraków
tel.: 12 61 71 111; fax: 12 623 77 41
<http://hejnaloswiatowy.mcdn.edu.pl/>

Redaktor naczelna:

Daria Grodzka
tel.: (12) 61 71 111; fax: (12) 623 77 41
d.grodzka@mcdn.edu.pl

Warunki przyjmowania materiałów:

Materiały do publikacji należy przesłać na adres redaktor naczelnej: d.grodzka@mcdn.edu.pl
Tekst: o objętości do 10 tys. znaków ze spacjami, format Word for Windows, czcionka Times New Roman; rozmiar czcionki 12; odstęp wiersza 1,5; wymagany tytuł i krótkie wprowadzenie – lead; krótka informacja o autorze; przypisy i bibliografia zamieszczone pod tekstem.

Recenzją objęto materiały z działu: „Dydaktyka i wychowanie – teoria i badania”.

Redakcja zastrzega sobie prawo do adiacji i dokonywania zmian formalnych w artykułach. Redakcja nie zwraca nadesłanych materiałów oraz zastrzega sobie odmowę publikacji materiału bez podania przyczyny.

Przedruk materiałów publikowanych w „Hejnale Oświatowym” bez zgody wydawcy jest zabroniony. Zakaz nie dotyczy cytowania publikacji z powołaniem na źródło.

Czasopismo ukazuje się w wersji papierowej (wersja pierwotna) oraz on-line.

Nakład 2000 egzemplarzy

Skład i druk: Digital Art Studio

ISSN 1233-7609

Od redakcji 3

Dydaktyka i wychowanie – teoria i badania

Alicja Janiak, Wolność a wychowanie – korczakowski dyskurs 3

Co nowego w edukacji

Alicja Kolbusz, Reforma edukacji 2017. Zmiany w podstawie programowej wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej 6

Iwona Nowak, Nauczanie plastyki w świetle nowej podstawy programowej 8

Tadeusz Marczewski, O tworzeniu nauczycielskiej strategii nauczania matematyki, czyli o nowej podstawie programowej raz jeszcze 9

Magdalena Bubula, Idea zmian w nauczaniu informatyki w nowej podstawie programowej 2017 13

Grażyna Polak, Zajęcia wychowania do życia w rodzinie w świetle reformy edukacji 14

Zagadnienia oświatowo-edukacyjne

Tomasz Łączek, Sukces edukacyjny w kontekście ewolucji przestrzeni współczesnej szkoły 16

Agata Łuczyńska, Jak radzić sobie z fake newsami? 19

Z naszych doświadczeń – przykłady dobrej praktyki

Małgorzata Janusiewicz, Korzyści z Euro Innowacji (Erasmus+ KA1), czyli nowa jakość w nauczaniu 20

Wioletta Perzanowska, Praktyka zawodowa w Londynie – projekt Erasmus+ 23

Kreatywny Nauczyciel

Ewa Gieracka, Elżbieta Ptak, Iwona Duran, Zdrowie w pigułce – Aktywne Zielone Przedszkole ...i nie tylko 24

Konteksty i inspiracje

Kinga Anna Gajda, Trzeba pozwolić uczniom działać 26

Zaprosili nas

Daria Grodzka, Jakie jest nasze dziedzictwo: wystawa w Muzeum Narodowym w Krakowie 28

Anna Walska-Golowska, Marta Truszczyńska, Upowszechnianie nowych technologii w edukacji przez biblioteki pedagogiczne 29

Marzena Sula-Matuszkiewicz, Konkurs Patriotyczny „Kosą i bagnetem. Polacy w walce o niepodległość pod wodzą Kościuszki i Piłsudskiego” rozstrzygnięty! 32

Informacje i komunikaty

Tomasz Garstka, Wrocław – stolicą nauki we wrześniu! 33

Konferencje z warsztatami „W sieci cyfrowych zagrożeń i uzależnień” 35

Dodatek informacyjny dla dyrektorów szkół i placówek oświatowych

Ewa Jakubowska, Zarządzamy zreformowaną szkołą, czyli co czeka dyrektorów po wakacyjnej przerwie

Od redakcji

Szanowni Czytelnicy

Oddajemy w Państwa ręce numer „Hejnału Oświatowego”, w którym powracamy do tematu zmian programowych wdrażanych w polskiej szkole od 1 września br., zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej... W preambule podstawy programowej podkreślono, że *najważniejszym celem kształcenia w szkole podstawowej jest dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia.*

Wdrażanie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego jest jednym z podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2017/2018. Tym razem w „Hejnale” polecamy lekturę tekstów przybliżających założenia nowej podstawy programowej: wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej, nauczania plastyki, matematyki, informatyki i wychowania do życia w rodzinie.

Prezentujemy w numerze m.in. przykłady dobrej praktyki, pochylamy się nad zagadnieniem sukcesu edukacyjnego szkoły, zapraszamy do udziału w spotkaniach i konferencjach. Ponadto przybliżyliśmy pojęcie *fake newsy* i pokazujemy, jak sobie z nimi radzić.

Na koniec zapraszamy Państwa do zapoznania się z naszym „Dodatkim informacyjnym dla „dyrektorów szkół i placówek oświatowych”.

W nowym roku szkolnym życzymy Państwu sukcesów edukacyjnych, wytrwałości w podejmowaniu ambitnych wyzwań, satysfakcji z pracy i realizacji swoich zamierzeń!

Miłej lektury

Daria Grodzka
redaktor naczelna
miesięcznika
„Hejnał Oświatowy”

Wolność a wychowanie – korczakowski dyskurs

DR ALICJA JANIAK

Wolność jest ściśle związana z istotą osoby ludzkiej. Bez niej rozwój człowieka byłby niemożliwy, zredukowany, a przez to trudno byłoby mu osiągnąć wewnętrzną harmonię i wypływające z tego poczucie bycia szczęśliwym, spełnionym.

Warto przyrzeć się współczesnemu rozumieniu istoty wolności, czym jest ona dla młodzieży szkolnej, gdzie tkwi błąd we współczesnej jej interpretacji i jakie znaczenie dla dzisiejszej edukacji ma korczakowska definicja wolności.

Wolność w oczach współczesnej młodzieży szkolnej

Współczesne badania pokazują¹, że młodzież niezwykle ceni sobie wolność, uznaje ją za coś, co jest jej przynależne i co inni powinni respektować. Pojęcie to rozumiane jest wieloznacznie²; jako brak przymusu, jako niezależność i wyraz autonomii wobec ludzi, nierzadko jako zagrożenie dla osobistej wolności. Wolność jest rozumiana również jako swoboda i niepodległość względem praw, zasad moralnych, światopoglądu, swobodnego wyrażania własnego zdania, jako absolutna suwerenność w podejmowaniu własnych decyzji. Jest więc traktowana jako obszar autonomii życia i działania, a nie jako umiejętność wyboru wartości czy jako zdolność podejmowania racjonalnych decyzji. Nie należy do wartości znajdujących się wysoko w skali wartości, co dotyczy zarówno osób dorosłych, jak i młodzieży, dla której wciąż na czele listy wartości jest rodzina³.

Z badań wynika również, że współczesna młodzież nie chce posiadać atrybutów i nie akceptuje rozmów na ten temat. Wskazane cechy jednoznacznie charakteryzują kategorię wolności „od”. Wśród najczęściej wymienionych ograniczeń wolności wskazywano rodziców, szkołę, instytucje państwowe. Wydaje się, że dla młodych ludzi wolność staje się naczelną zasadą życia i najważniejszym celem działania, jako brak przymusu, synonim nieograniczonej swobody, jako brak konsekwencji za podejmowane decyzje, jako droga samorealizacji prowadząca do nieustającego szczęścia. Myśl,

że wolność jest ludzką zdolnością, czy też umiejętnością podejmowania decyzji i dokonywania wyboru wartości, prowadząca do rozwoju i dojrzałości uległa dzisiaj zapomnieniu⁴.

Wydaje się, że zjawisko to wynika z niezrozumienia istoty pojęcia wolności, co w rzeczywistości życia przejawia się chaosem i zagubieniem egzystencjalnym człowieka⁵.

Istota wolności a współczesne jej rozumienie

Współcześnie kategoria wolności należy do pojęć najczęściej używanych, nadużywanych i fałszowanych, co wynika z semantycznego pomieszania języków w wypadku idei wolności. Właściwe rozumienie tej wartości staje się możliwe dopiero w kontekście realistycznej, sprawdzonej przez życie antropologii osoby ludzkiej, która najpełniej wyraża się w personalistycznej koncepcji osoby ludzkiej. Wolność jest ontologiczną cechą zakorzenioną w sercu każdego człowieka pragnieniem wolności, którego spełnienie warunkuje zdolność kierowania własnym życiem⁶.

Definicja pojęcia wolności przynależy do porządku filozoficznego, który określa ją jako autodeterminację osobowego, świadomego działania, wyrażającego się w postaci aktów rozumu i woli, jako aktów poznania i chcenia⁷. Poznanie jest konieczne, aby rozpoznawać, co jest dobre dla człowieka, a co złe i w oparciu o to dokonywać odpowiednich wyborów. Ten proces zakłada istnienie wolności wewnętrznej jako zdolności do refleksji i decyzji. Tak pojmowana wolność określana jest mianem wolności pozytywnej „do”⁸.

Posługiwanie się wolnością ludzką wiąże się ściśle z etyczno-aksjologicznym wymiarem osoby ludzkiej. Poprzez racjonalne decyzje człowiek staje się

coraz bardziej osobą, buduje duchową wielkość i niepowtarzalność, natomiast przez decyzje, które nie konstytuują człowieczeństwa, następuje regres, umniejszenie. Do takich należy zaliczyć te, które znajdują się poza moralnością ludzką. Dlatego też zrozumienie istoty wolności jest konieczne dla pedagogiki, aby posługiwać się w procesie wychowania właściwą jej definicją.

Pedagogika zajmuje się człowiekiem, antropologią istnienia osoby, z którą nierozdzielnie jest związana ludzka wolność. Ciekawe jest to, iż we współczesnych dostępnych słownikach pedagogicznych nie ma opracowanego hasła wolności w ogóle ani prób dookreślenia jej definicji w formie zrozumiałej dla pedagogiki. To oznacza, że nie została ona zaadoptowana dla tej przestrzeni ludzkiego działania i jako taka w sensie normatywnym nie istnieje w praktyce kształcenia, wychowania, edukacji. Może to powodować między innymi polaryzację i nieostrość w rozumieniu pojęcia wolności, a przez to błędnie ją interpretować i jako błędnie integrować z procesem edukacyjnym. Z pewnością to jest także przyczyną wielu współczesnych idealistycznych koncepcji wychowania, nierealnych, oderwanych od rzeczywistości, przykładem czego jest skrajna antypedagogika, która w imię pełnej wolności i autonomii młodzieży rezygnuje z jakichkolwiek reguł moralno-społecznych, z wychowania, ponieważ według jej przedstawicieli niszczy to indywidualność wychowanka⁹.

Tymczasem praktyka życia pokazuje, iż nie ma możliwości rozwoju osoby ludzkiej w aksjologicznej pustce poza moralnością i bez kierowania się dobrze ukształtowaną wolnością. Jeśli nie ukazuje się sensu wartości, człowiek wewnętrzną pustkę zapełnia czymś innym, tym co nie jest wartością, czyli czymś co ostatecznie redukuje człowieczeństwo i jego etos¹⁰. Korzystanie z wolności zakłada więc właściwe wychowanie do wolności, potrzebny jest tu mądry pedagog, którego nie zastąpi idea, pedagogiczna „technologia”¹¹, komputery, gabinety naukowe czy gabinety różnych terapii.

Korczakowski dyskurs o ludzkiej wolności

Na tle współczesnego niezrozumienia antropologicznego kwestii wolności rysuje się sensowny, sprawdzony działaniem dyskurs Janusza Korczaka. Pojęcie

Fot. A. Janiak

wolności u niego oparte jest na personalistycznej koncepcji dziecka, która została wypracowana przez niego w praktyce pedagogicznego działania niezależnie od istniejących ówczesnie prądów pedagogicznych. Rozumiał ją jako wrodzoną cechę ludzką, odróżniającą człowieka od reszty świata żyjącego¹². W konsekwencji oznaczało to, iż Korczak nie wychowywał dziecka do wolności, ale wychowywał je w wolności¹³. Stąd też kwestia wolności wewnętrznej dziecka była dla niego podstawowym zadaniem wychowawczym. Nie miało to nic wspólnego z liberalnym podejściem do dziecka, a chodziło mu o konkretny kierunek i motyw działania wychowującego, a także wysiłek, pracę samego dziecka.

Korczak nie wychowywał dziecka do wolności, ale wychowywał je w wolności.

Na pytanie: na wszystko pozwalać? Korczak odpowiada: „Przenigdy! Z nudzącego się niewolnika zrobimy znudzonego tyra. Zabraniając kształtujemy bądź co bądź wolę w kierunku hamowania i rzekania tylko, rozwijamy wynalazczość w działaniu na ciemnym terenie umiejętności wysłizgiwania się spod kontroli, budzimy krytycyzm. I to coś warte jako jednostronne przygotowanie do życia. Pozwalając »na wszystko« baczmy, by dogadzając zachciankom, tym usilniej nie dławić chceń. Tam osłabiamy wolę, tu ją zatrujemy”¹⁴.

Korczakowska wizja wychowania w wolności zakładała konkretną pracę wychowanka nad własnym charakterem¹⁵, na drodze świadomego wyboru i osobowego zaangażowania¹⁶. Dobrze ukształtowana wolność powinna się wyrażać w umacnianiu dobrych stron charakteru, cech osobowości, tak aby dziecko stawało się coraz lepszym człowiekiem¹⁷, o czym pisał: „Przede wszystkim należy nauczyć dziecko patrzeć, rozumować i kochać, potem dopiero uczy się je czytać, należy nauczyć młodzieńca chcieć i móc działać, a nie tylko wiele wiedzieć i umieć”¹⁸.

Ten cel bycia coraz lepszym człowiekiem, szczęśliwym człowiekiem to cel naczelny u Korczaka, a wolność wewnętrzna jako cecha ludzka to wrodzone pragnienie i zdolność, umiejętność, narzędzie w stawaniu się owym lepszym człowiekiem. Stąd też wolność głęboko wpisana w podmiotowość dziecka wymaga należącego szacunku, respektu jako warunku rozwoju i ukształtowania jej w zdolność.

Wychowawca jest tu potrzebny, aby pomóc dziecku nie nakazem, zakazem, ale przede wszystkim mądrą rozmową ukazującą sens i konsekwencje podejmowanych decyzji w wymiarze indywidualnego i społecznego rozwoju wychowanka. Sam w relacji z dzieckiem kierował się zaufaniem i otwartą postawą, co miało fundamentalne znaczenie dla dialogu wychowawczego. Dziecko w jego pedagogii stawało się podmiotem czującym, przeżywającym, do-

świadczającym siebie w sposób twórczy, dynamiczny, przeobrażający, kontemplatywny, odkrywający w sobie samym własną duchowość i osobowość¹⁹.

W oparciu o tak rozumianą zasadę podmiotowości dziecka Korczak stworzył model wychowanka otwierającego się na własny wewnętrzny rozwój. Proces wychowawczy przejawiał się organizacją dla dziecka odpowiedniego terenu działań dla jego własnych doświadczeń, z zabezpieczeniem swobody dla harmonijnego pełnego rozwoju. Dlatego też cały okres dzieciństwa traktował jako autonomiczną, indywidualną fazę w rozwoju, gdzie dziecko stawało się podmiotem własnej aktywności, wzbogacającym siebie o nowe doświadczenia i w wiedzę o samym sobie: „Badasz. Próbujesz. Ćwiczysz, najmłodszy obywatelu. Chcesz poznać, wyluskiwać z chaosu. Wygarniasz z siebie i chłoniesz życie – inne, nowe, niepokojące, niepojęte – genialnie już przezuwane i pożądane (...)”²⁰.

Korczakowska wizja wychowania w wolności zakładała konkretną pracę wychowanka nad własnym charakterem.

Korczakowskie wychowanie w wolności miało za zadanie stwarzać dziecku możliwości zdobywania własnego doświadczenia, umacniania jego zdolności metodą prób i błędów: „Pamiętajmy, że w utarczkach z sumieniem ma się ćwiczyć i wzrastać jego moralna odporność”²¹. Taka praca ściśle wiązała się z zaufaniem do dziecka, co dziecko otwierało, wyzwalało w nim dobro, chęć bycia dobrym, lepszym, pragnienie rozwijania i kształtowania swojej osobowości.

Dziecko dążyło do wyzwolenia swoich sił wewnętrznych, aby przygotowywać się w ten sposób do uczestnictwa w zmienianiu i kształtowaniu siebie, własnego środowiska²². Owo ludzkie poszukiwanie zawierało w sobie marginesy, przestrzeń dla błędów, związanych z dysharmonią natury ludzkiej, gdzie sumienie stawało się kompasem w drodze do poznawania i rozumienia prawdy. Uczucie się na błędach stanowiło dla Korczaka pozytywny aspekt wychowawczy. Wychowanek stawał się coraz bardziej świadomy swych działań i ponoszonej za nie odpowiedzialności, co w konsekwencji prowadziło do jego wewnętrznego wzrostu i rozwoju²³.

Korczakowskie wychowanie w wolności jako sprawdzone, ugruntowane doświadczenie, wskazuje współczesnemu wychowawcy na dwie istotne kwestie, które są nieodzowne w pracy pedagogicznej, jeśli ta ma przynieść powodzenie wyrażające się skutecznością, owocnością. Konieczne jest tutaj rozumienie istoty wolności w perspektywie personalistycznej i kierowanie się postawą zaufania wobec dziecka. Wolność to nie ucieczka „od”, ale wykorzystanie jej jako zdolności „do”. Do bycia w pełni człowiekiem, który swoją wielkość duchową, wewnętrzną buduje poprzez umacnianie w sobie tego co piękne i wartościowe aksjologicznie.

Tylko w wymiarze ducha człowiek może rozwijać się w nieskończoność, co może dawać poczucie bycia kimś wielkim, niepowtarzalnym, wyjątkowym, a przez to dawać mu i radość, i szczęście, i pełną satysfakcję w relacji ze sobą i ze światem. Zaufanie z kolei wymaga spojrzenia na wychowanka jako na osobę, która posługując się wolnością, uczy się wykorzystywać ją dla własnego rzeczywistego dobra i rozwoju własnej osoby²⁴. Zaufanie to mądra pedagogiczna obecność wychowawcy wyrażająca się umiejętnym doradztwem, duchowym towarzyszeniem dziecku.

Powyższe korczakowskie zasady działania pedagogicznego są twórczymi aksjomatami w dyskursie poszukiwania prawdy na temat ludzkiej wolności w procesie wychowania i są pewnymi, a zarazem skutecznymi formami w pracy pedagogicznej z wychowankiem w kształtowaniu jego osobowości.

Słowa kluczowe: wolność, wychowanek, osoba, edukacja, odpowiedzialność, szczęście.

PRZYPISY:

- 1 A. K. Stanisławska, *Wolność bycia i wolność posiadania. Kilka refleksji na podstawie badań sondażowych młodzieży licealnej*, [w:] J. Gajda (red.), *O nowy humanizm w edukacji*, Kraków 2000, s. 228.
- 2 Tamże, s. 228.
- 3 M. Czerepaniak-Walczak, *Istota i granice wolności w interakcjach edukacyjnych*, [w:] Fr. Adamski, A. M. De Tchorzewski (red.), *Edukacja wobec moralnych dylematów współczesności*, Kraków 1999, s. 121.
- 4 A. K. Stanisławska, *Wolność bycia i wolność posiadania...*, dz. cyt., s. 229.
- 5 W. Brezinka, *Wychowanie i pedagogika. W dobie przemian kulturowych*, Kraków 2008, s. 9–19.

- 6 St. Kowalczyk, *Wolność naturą i prawem człowieka*, Sandomierz 2000, s. 5.
- 7 Por. M. A. Krąpiec, *Wolność*, [w:] A. Maryniarczyk (red.), *Powszechna encyklopedia filozofii*, Lublin 2008, s. 834.
- 8 M. Czerepaniak-Walczak, *Istota...*, dz. cyt., s. 124.
- 9 St. Kowalczyk, *Wolność...*, dz. cyt., s. 76.
- 10 Zob. St. Kunowski, *Podstawy współczesnej pedagogiki*, Warszawa 2007, s. 174–175.
- 11 St. Kowalczyk, *Wolność...*, dz. cyt., s. 77.
- 12 K. Ablewicz, *Janusz Korczak – wolność – wychowanie*, [w:] J. Danilewska (red.): *Granice wolności i przymusu w edukacji szkolnej*, Kraków 2001, s. 16–18.
- 13 Tamże, s. 16–18.
- 14 J. Korczak, *Wybór pism*, t. 3, red. D. Stępniewska, Warszawa 1958, s. 115–116.
- 15 J. Korczak, *Pisma wybrane*, t. 2, red. I. Korsak, Warszawa 1978, s. 11.
- 16 J. Korczak, *Wybór pism*, t. 3, s. 227–233; por. M. Majewski, *Tajemnica żywotności pedagogicznej Jana Bosko i Janusza Korczaka*, [w:] P. Poręba (red.), *Wartości pedagogiki Janusza Korczaka*, Lublin 1979, s. 75.
- 17 Por. B. Matyjas, *Koncepcja wychowania Janusza Korczaka*, [w:] T. Pilch (red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. II, Warszawa 2003, s. 799 i por. I. Newerly, *Zywe wiązanie*, Warszawa 1966, s. 269.
- 18 J. Korczak, *Pisma wybrane*, t. 2, dz. cyt., s. 15.
- 19 Por. St. Cz. Michałowski, *Personalizm ponadwyznaniowy w pedagogii Janusza Korczaka*, [w:] K. Rędziański, M. Zieliński (red.), *Społeczne determinanty edukacji i gospodarowania*, Gliwice 2008, s. 91.
- 20 J. Korczak, *Wybór pism*, t. 4, dz. cyt., s. 362–363.
- 21 J. Korczak, *Wybór pism*, t. 3, dz. cyt., s. 252.
- 22 Por. B. Matyjas, *Aktywność kulturalna...*, dz. cyt., s. 63.
- 23 Por. D. Rusakowska, *Janusz Korczak o szkole. Poglądy – oceny – doświadczenia*, Warszawa 1989, s. 44.
- 24 Zob. W. Wróblewska, *Implikacje założeń pedagogiki Janusza Korczaka dla autoedukacji człowieka*, [w:] M. Lubińska-Bogacka, M. Banach (red.), *Jestem nie po to, aby mnie kochać i podziwiać, ale po to, abym ja działał i kochał*, Kraków 2014, s. 256.

BIBLIOGRAFIA:

- Ablewicz K.: *Janusz Korczak – wolność – wychowanie*. W: J. Danilewska (red.): *Granice wolności i przymusu w edukacji szkolnej*. Kraków: UJ, 2001. ISBN 83-233-1427-6.
- Brezinka W.: *Wychowanie i pedagogika. W dobie przemian kulturowych*. Kraków: WAM, 2008. ISBN 978-83-7505-146-9.
- Czerepaniak-Walczak M.: *Istota i granice wolności w interakcjach edukacyjnych*. W: Fr. Adamski, A. M. De Tchorzewski (red.): *Edukacja wobec moralnych dylematów współczesności*. Kraków: UJ, 1999, wyd. I. ISBN 83-233-1223-0.

Korczak J.: *Pisma wybrane*, t. 2. Wybór A. Lewin, red. I. Korsak. Warszawa: Nasza Księgarnia, 1978. ISBN 8310086970; 83-10-08512-5; 83-10-08720-9.

Korczak J.: *Wybór pism*, t. 2, 3, 4. Wybór I. Newerly, red. D. Stępniewska. Warszawa: NK, 1958, wyd. I. ISBN brak.

Kowalczyk St.: *Wolność naturą i prawem człowieka*. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne, 2000. ISBN 83-88006-81-9.

Krąpiec A. M.: *Wolność*. W: A. Maryniarczyk (red.): *Powszechna encyklopedia filozofii*. Lublin: Polskie Towarzystwo św. Tomasza z Akwinu, 2008. ISBN 978-83-914431-0-1; 978-83-60144-17 (6, t. IX).

Kunowski St.: *Podstawy współczesnej pedagogiki*. Warszawa: Wydawnictwo Salezjańskie, 2007. ISBN 978-83-85528-61-6.

Majewski M.: *Tajemnica żywotności pedagogicznej Jana Bosko i Janusza Korczaka*. W: P. Poręba (red.): *Wartości pedagogiki Janusza Korczaka*. Lublin: KUL, 1979. ISBN brak.

Matyjas B.: *Koncepcja wychowania Janusza Korczaka*. W: T. Pilch (red.): *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. II. Warszawa: ŻAK, 2003, s. 797–805. ISBN 83-89501-24-4.

Matyjas B.: *Aktywność kulturalna dzieci i młodzieży w teorii i praktyce pedagogicznej Janusza Korczaka*. Red. M. Koziej. Kielce: WSP Kielce, 1996, wyd. I. ISBN 83-7133-046-4.

Michałowski St. Cz.: *Personalizm ponad wyznaniowy w pedagogii Janusza Korczaka*. W: K. Rędziański, M. Zieliński (red.): *Spoleczne determinanty edukacji i gospodarowania*. Gliwice: GWSP, 2008, s. 89–112. ISBN 978-83-61401-00-1.

Newerly I.: *Żywe wiązanie*. Warszawa: Czytelnik, 1966. ISBN brak.

Rusakowska D.: *Janusz Korczak o szkole. Poglądy – oceny – doświadczenia*. Warszawa: IBP MEN, 1989. ISBN brak.

Staniławska A. K.: *Wolność bycia i wolność posiadania. Kilka refleksji na podstawie badań sondażowych młodzieży licealnej*. W: J. Gajda (red.): *O nowy humanizm w edukacji*. Kraków: Impuls, 2000, wyd. I. ISBN 83-88030-75-2.

Wróblewska W.: *Implikacje założeń pedagogiki Janusza Korczaka dla autoedukacji człowieka*. W: M. Lubińska-Bogacka, M. Banach (red.): *Jestem nie po to, aby mnie kochać i podziwiać, ale po to, abym ja działał i kochał*. Kraków: Impuls, 2014. ISBN 978-83-7850-293-7.

* * *

Dr Alicja Janiak – pedagog, doktor nauk społecznych w zakresie pedagogiki, wychowawca świątlicy w Szkole Podstawowej im. St. Artwińskiego nr 5 w Kielcach.

Reforma edukacji 2017. Zmiany w podstawie programowej wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej

ALICJA KOLBUSZ

Edukacja ma być nastawiona na rozwój dziecka, a nie rozwój przystosowany do edukacji (prof. R. Więckowski).

W roku szkolnym 2017/2018 znacznie obowiązywać nowa podstawa programowa¹ w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych, innych formach wychowania przedszkolnego oraz między innymi w I klasach szkół podstawowych. Założenia nowych podstaw programowych dla wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej oparte są na koncepcji całościowego kształcenia prof. Ryszarda Więckowskiego². To jedyna istniejąca w Polsce zwarta i opisana koncepcja kształcenia zintegrowanego oparta na odkrytych i zdefiniowanych paradygmatach – naturalnych strategiach uczenia się dziecka.

W podstawie programowej dla edukacji wczesnoszkolnej w części dotyczącej „warunków i sposobów realizacji” wymienione zostały trzy naturalne strategie uczenia się dziecka: percepcyjno-odtwórcza, percepcyjno-wyjaśniająca i percepcyjno-innowacyjna. Dokładny zapis mówi o tym, że nauczyciele w klasach I–III uwzględniają je w swojej pracy.

Podstawowym założeniem koncepcji kształcenia zintegrowanego jest konieczność wieloaspektowej, wielokierunkowej aktywizacji dziecka, potrzeba stałego diagnozowania osiągnięć rozwojowych, wspieranie funkcji stymulujących rozwój. Proces uczenia oparty jest na różnych formach aktywności uczniów (integracja czynnościowa), oddziałuje na wszystkie sfery osobowości uczniów (integracja psychiczna). Zakłada integrowanie różnych strategii oraz metod uczenia się (integracja metodyczna). Wynikiem wielokierunkowej

aktywności dzieci staje się wiedza o charakterze zintegrowanym (integracja treściowa).

Celem zarówno wychowania przedszkolnego, jak i edukacji wczesnoszkolnej jest wsparcie całościowego rozwoju dziecka. To najważniejsze zagadnienie zostało przedstawione w podstawie programowej dla wychowania przedszkolnego w postaci 17 zadań „zadania przedszkola”, natomiast w edukacji wczesnoszkolnej ujęte w 11 punktach „zadania szkoły względem edukacji wczesnoszkolnej”. Cele te są również zawarte w wymaganiach szczegółowych w edukacji wczesnoszkolnej i osiągnięciach dziecka w przedszkolu.

Cele kształcenia – wymagania ogólne w edukacji wczesnoszkolnej zostały opisane w odniesieniu do **czterech obszarów rozwojowych dziecka: fizycznego, emocjonalnego, społecznego i poznawczego**. Takie przedstawienie celów od razu wskazuje nauczycielowi, jak ważne jest w edukacji całościowe postrzeżenie rozwoju dziecka.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe dla edukacji wczesnoszkolnej zostały ujęte w postaci efektów kształcenia dla **poszczególnych edukacji**. Z wyjątkiem wychowania fizycznego i etyki nastąpiło ujednoczenie nazw i prawie wszystkie rozpoczynają się od nazwy „edukacja”. Czyli zamiast „język obcy nowożytny” jest „edukacja językowa”. Zamiast „zajęcia komputerowe” jest „edukacja informatyczna”.

W wychowaniu przedszkolnym treści w postaci efektów kształcenia, również

zostały pogrupowane w ww. **cztery obszary rozwojowe**. Znajdziemy je w „osiągnięciach dziecka na koniec wychowania przedszkolnego”. Zmiana w porównaniu z poprzednią podstawą programową dotyczy bardziej precyzyjnych zapisów czasowników operacyjnych w efektach kształcenia. Zrezygnowano z zapisów: *dziecko/uczeń – wie..., – umie..., – rozumie...*, gdyż dziecko poznaje świat przez działanie i dlatego znajdziemy w nowych podstawach programowych takie zapisy: *dziecko/uczeń eksperymentuje, organizuje, rozpoznaje, sprawdza, wykorzystuje, rysuje, słucha, recytuje, szacuje, odczuwa, liczy, maluje, konstruuje, opracowuje...*

Wzmocnienie wychowawczej roli szkoły

W nowej podstawie programowej wzmocniono wychowawczą funkcję szkoły poprzez szersze uwzględnienie w niej zadań wychowawczo-profilaktycznych. Są one podstawą między innymi do budowania programów wychowawczo-profilaktycznych w szkołach. Wszystkie zadania zapisane w dokumencie są realizowane w codziennej pracy, a za ich wykonanie odpowiedzialni są nauczyciele i dyrektorzy. Podkreślono ścisłą współpracę przedszkola i szkoły z rodzicami. Współpraca ta winna prowadzić do uwzględniania i respektowania celów i wartości wychowawczych, realizowanych przez rodziców w odniesieniu do ich dziecka, a jednocześnie budować środowisko wsparcia dla formowania się młodego człowieka.

Oto wybrane przykłady zadań przedszkola oraz zadań szkoły względem edukacji wczesnoszkolnej: „Współdziałanie z rodzicami, różnymi środowiskami, organizacjami i instytucjami uznanymi przez rodziców za źródło istotnych wartości, na rzecz tworzenia warunków umożliwiających rozwój tożsamości dziecka”. „Systematyczne uzupełnianie, za zgodą rodziców, realizowanych treści wychowawczych o nowe zagadnienia, wynikające z pojawienia się w otoczeniu dziecka zmian i zjawisk istotnych dla jego bezpieczeństwa i harmonijnego rozwoju”.

Rozwijanie postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych to ważne zadanie szkoły, którego zagadnienia w uporządkowanej i rozszerzonej formie znajdziemy w edukacji społecznej

Fot. T. Łopuszyński

i przyrodniczej, np. *osiągnięcia w zakresie orientacji w czasie historycznym (edukacja społeczna), osiągnięcia w zakresie rozumienia przestrzeni geograficznej (edukacja przyrodnicza)*.

Warto zapoznać się dokładnie z zadaniami wychowawczymi zawartymi w podstawach programowych, zanim nauczyciel wybierze lub napisze własny program wychowania przedszkolnego czy program nauczania dla klas I–III w szkole podstawowej.

W preambule podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej wśród wielu ważnych zadań wskazano **rozwijanie kompetencji czytelnicych**. Dużo uwagi poświęcono znaczeniu czytania dla rozwoju ucznia. „Ważne jest, aby zainteresować ucznia czytaniem na poziomie szkoły podstawowej. Uczeń powinien mieć zapewniony kontakt z książką, np. przez udział w zajęciach, na których czytane są na głos przez nauczycieli fragmenty lektur, lub udział w zajęciach prowadzonych w bibliotece szkolnej...”. W części podstawy programowej dotyczącej **warunków i sposobu realizacji** znajdują się wskazania z tego zakresu. „Budowanie umiejętności czytania powinno się odbywać przez codzienne czytanie przez nauczyciela fragmentów lektur oraz wspólne rozmowy o nich tak, aby każdy uczeń miał szansę na polisensoryczną eksplorację treści utworów. Taka forma pozwala uniknąć zniechęcenia do czytania, a wprost przeciwnie – zachęca, intryguje i poszerza zakres percepcji tekstu”. W **treściach nauczania** w edukacji

polonistycznej znajdziemy „propozycje lektur do wspólnego i indywidualnego czytania” – 24 pozycje.

W edukacji wczesnoszkolnej wprowadzono **naukę programowania**. W edukacji informatycznej wyodrębniono „osiągnięcia w zakresie programowania i rozwiązywania problemów z wykorzystaniem komputera i innych urządzeń cyfrowych”.

Dalsze zmiany dotyczą wzmocnienia edukacji w zakresie **języków obcych nowożytnych** w szkole. Ważne wskazania znajdują się zarówno w treściach nauczania, jak i w warunkach i sposobach realizacji. Zostały tam bardzo szczegółowo i obszernie opisane wskazania, co jest niezbędne w kształceniu językowym dzieci. Czytamy tam między innymi: „Wprowadzenie do tego procesu stanowi I etap edukacyjny i na tym etapie język obcy nowożytny powinien przede wszystkim przyczynić się do wszechstronnego rozwoju dziecka, a nie stanowić celu samego w sobie”.

Zarówno edukacja informatyczna, jak i edukacja językowa nie może być prowadzona w oderwaniu od innych edukacji. Dbając o przekazywanie dziecku scalonego obrazu świata, zgodnie z koncepcją kształcenia zintegrowanego musi te inne obszary przenikać i tworzyć spójną całość.

W **edukacji muzycznej** wprowadzono możliwość korzystania z fletu (flecik polski) do wyboru wśród innych instrumentów muzycznych.

W podstawie programowej wychowania przedszkolnego wyjaśnio-

no dylemat powracający przy kolejnych zmianach: „Uczyć czytać i pisać w przedszkolu czy nie”. Zgodnie z koncepcją nowej podstawy programowej edukacja ma być nastawiona na rozwój dziecka, a nauczyciel ma stale obserwować i diagnozować ten proces. W zadaniach przedszkola jest również mowa o wspieraniu samodzielnej dziecięcej eksploracji świata, doborze treści adekwatnych do poziomu rozwoju dziecka, jego możliwości percepcyjnych, wyobrażeń i rozumowania, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb i zainteresowań.

W zakresie **poznawczego obszaru** rozwoju dziecko „rozpoznaje litery, którymi jest zainteresowane na skutek zabawy i spontanicznych odkryć, odczytuje krótkie wyrazy utworzone z poznanych liter w formie napisów drukowanych dotyczące treści znajdujących zastosowanie w codziennej aktywności”.

W **fizycznym obszarze** rozwoju dziecko „...używa chwytu pisarskiego podczas rysowania, kreślenia i pierwszych prób pisania”. Tyle, jeśli chodzi o osiągnięcia dziecka na koniec wychowania przedszkolnego. Więcej szczegółów znajdziemy w warunkach i sposobie realizacji.

„Nauczyciele, organizując zajęcia kierowane... wykorzystują każdą naturalnie pojawiającą się sytuację edukacyjną prowadzącą do osiągnięcia dojrzałości szkolnej... Jeżeli dzieci w sposób naturalny są zainteresowane zabawami prowadzącymi do ćwiczeń czynności złożonych, takich jak liczenie, czytanie, a nawet pisanie, nauczyciel przygotowuje dzieci do wykonywania tychże czynności zgodnie z fizjologią i naturą pojawiania się tychże procesów.

Przedszkole jest miejscem, w którym poprzez zabawę dziecko poznaje alfabet liter drukowanych... Zabawy przygotowujące do nauki pisania liter prowadzić powinny jedynie do optymalizacji napięcia mięśniowego, ćwiczeń planowania ruchu przy kreśleniu znaków o charakterze literopodobnym, ćwiczeń czytania liniatury, wodzenia po śladzie i zapisu wybranego znaku graficznego. W trakcie wychowania przedszkolnego dziecko nie uczy się czynności złożonych z udziałem całej grupy, lecz przygotowuje się do nauki czytania i pisania oraz uczestniczy w procesie alfabetyzacji”.

Jeśli chodzi o czas przeznaczony na realizację zdań w przedszkolu to

znikają zapisy dotyczące proporcji zagospodarowania czasu przebywania w przedszkolu w rozliczeniu tygodniowym. Wspieranie rozwoju dziecka następuje w każdym momencie pobytu dziecka w przedszkolu i każdy moment jest ważny. Zarówno pobyt w szatni, na stołówce czy podczas wspólnego mycia rąk przed jedzeniem. Podkreślono znaczenie nabywania przez dzieci nawyków ruchowych, rolę poznawania wielozmysłowego, zajęć rytmiki, które powinny być prowadzone w każdej grupie wiekowej oraz gimnastyki, ze szczególnym uwzględnieniem ćwiczeń zapobiegających wadom postawy.

Zaprezentowano tylko niektóre zapisy nowych podstaw programowych i najważniejsze kierunki zmian. W kolejnych latach 2018/2019 nowa podstawa programowa dla edukacji wczesnoszkolnej będzie wdrażana w klasach II, a w roku 2019/2020 w III klasach szkół podstawowych. Zapoznanie się z całością podstawy programowej dla przedszkola i I etapu edukacyjnego jest powinnością zarówno nauczycieli przedszkola, nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, jak i innych nauczycieli, którzy pracują z dzieckiem młodszym.

Artykuł przygotowany w oparciu o materiały ORE dotyczące wdrażania reformy edukacyjnej 2017 <https://www.ore.edu.pl/nowa-podstawa-programowa> (dostęp: 5.06.2017).

Słowa kluczowe: podstawa programowa, wychowanie przedszkolne, edukacja wczesnoszkolna.

PRZYPISY:

¹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe Dz. U. poz. 59 z dnia 11 stycznia 2017 r. (art. 4, pkt 24). Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej, Dz. U. poz. 356 z dnia 24 lutego 2017 r.

² R. Więckowski, *Pedagogika wczesnoszkolna*, Warszawa 1993, s. 62–72.

* * *

Alicja Kolbusz – nauczyciel konsultant w MCDN ODN w Nowym Sączu ds. wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej.

Nauczanie plastyki w świetle nowej podstawy programowej

— IWONA NOWAK —

„Nowa podstawa programowa nie rewolucjonizuje zajęć plastyki, lecz stanowi syntezę elementów innowacyjności oraz sprawdzonych, tradycyjnych metod nauczania” czytamy w komentarzu do podstawy programowej autorstwa dr Beaty Lewińskiej.

W świetle nowej podstawy programowej dla 8-letniej szkoły podstawowej przedmiot plastyka będzie realizowany w klasach 4–7. Przyjęto trzy ogólne cele kształcenia:

I. Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła.

II. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych.

III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego.

Powyższe cele odnoszą się do treści nauczania, sformułowanych w sposób bardzo szczegółowy i precyzyjny, mających w założeniu autorki podstawy zapobiec zbytniemu rozszerzaniu teorii przez nauczycieli, a pomóc w skupieniu się na ćwiczeniach praktycznych i rozwoju wrażliwości uczniów. W nowej podstawie nie ma podziału na wiedzę i umiejętności, nauczyciel nie musi korzystać z podręcznika, może realizować cele w oparciu o własne doświadczenie i wiedzę oraz materiały dostępne w internecie i publikacjach z zakresu historii sztuki.

Dr Beata Lewińska na konferencji w Ośrodku Rozwoju Edukacji w Warszawie poświęconej wdrażaniu nowej podstawy programowej¹ wielokrotnie podkreślała „nie zamieniamy lekcji plastyki w regularną historię sztuki, nie róbmy z tego klasówek, teoria ma stanowić jedynie uzupełnienie i bazę poznawczą do podejmowanych działań artystycznych”. Wprowadzane wiadomości teoretyczne powinny być stosowane w praktyce, ale też utrwalane i powtarzane w układzie spiralnym (na kolejnych, wyższych etapach nauczania).

Rys. D. Sterna

Autorka podstawy sugeruje, żeby ćwiczenia praktyczne planować na pojedyncze godziny lekcyjne, zwłaszcza w klasach młodszych, dla uczniów starszych inicjować działania zespołowe, a te, które wymagają większego nakładu pracy, realizować między innymi w formie projektów edukacyjnych. Za przykład podaje teatr, w którym integrują się języki: literatury (słowo), muzyki (oprawa muzyczna), plastyki (scenografia i kostiumy) i gestu. Biorąc udział w tych projektach, uczeń ma szansę nauczyć się cierpliwości, dyscypliny, samokontroli i pracy zespołowej. W realizacji takich działań warto podjąć współpracę z nauczycielami innych przedmiotów.

Im młodsze dziecko, tym więcej zadań wykorzystujących wyobraźnię, kreatywność i pamięć. Obowiązkiem nauczycieli jest dostosowywanie wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb, predyspozycji i możliwości uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. By zainteresować uczniów sztuką, należy tradycyjne lekcje plastyki uzupełniać i wzbogacać innymi formami zajęć: spotkaniami z artystami, wycieczkami do muzeów, galerii, obiektów sakralnych, konkursami plastycznymi czy zajęciami w plenerze. Uczeń powinien znać najważniejsze muzea i dzieła sztuki w Polsce i na świecie, a także kulturę i twórców własnego regionu.

Nowością w podstawie programowej są zagadnienia związane z prawem autorskim i ochroną własności intelektualnej, na co nauczyciele powinni szczegól-

nie uczulać uczniów, by nie dopuścić do tworzenia plagiatów i upowszechniania wizerunku bez zgody osób zainteresowanych.

Na zakończenie cytaty z preambuły podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej² składający do refleksji: „Plastyka jest ważnym elementem wychowania: stanowi wartościową ofertę wypełnienia wolnego czasu, wspiera integrację społeczną uczniów, traktuje sztukę, jako źródło wzruszeń i nauki, a pracę artystyczną – jako wyraz wiary w siebie i odwagi”.

Słowa kluczowe: nowa podstawa programowa plastyki.

PRZYPISY:

- ¹ Konferencja dla nauczycieli konsultantów i doradców metodycznych przedmiotów muzyka, plastyka, technika w podstawie programowej 2017 odbyła się 31 marca 2017 r. w Ośrodku Rozwoju Edukacji w Warszawie, autorka artykułu brała w niej udział.
- ² <http://www.ore.edu.pl/nowa-podstawa-programowa/MUZYKA,%20PLASTYKA,%20TECHNIKA/Podstawa%20programowa%20ksza%C5%82cienia%20og%C3%B3lnego%20z%20komentarzem.%20Szko%C5%82a%20podstawa,%20plastyka.pdf> (dostęp: 8.06.2017).

BIBLIOGRAFIA:

<http://www.ore.edu.pl/nowa-podstawa-programowa/MUZYKA,%20PLASTYKA,%20TECHNIKA/Podstawa%20programowa%20ksza%C5%82cienia%20og%C3%B3lnego%20z%20komentarzem.%20Szko%C5%82a%20podstawa,%20plastyka.pdf> (dostęp: 11.05.2017).

<http://www.ore.edu.pl/nowa-podstawa-programowa/MUZYKA,%20PLASTYKA,%20TECHNIKA/Nowa%20podstawa%20programowa.%20Szko%C5%82a%20podstawa.%20Plastyka.%20Prezentacja.pdf> (dostęp: 11.05.2017).

http://www.ore.edu.pl/nowa-podstawa-programowa/ORE%20REFORMA%20EDUKACJI%202017.%20PREZENTACJA%20OG%C3%93LNA.%20Stan%20prawny%20na_05.04.2017.pdf (dostęp: 11.05.2017).

* * *

Iwona Nowak jest nauczycielem konsultantem w MCDN Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Nowym Sączu.

O tworzeniu nauczycielskiej strategii nauczania matematyki, czyli o nowej podstawie programowej raz jeszcze

TADEUSZ
MARCZEWSKI

W poprzednim numerze „Hejnału Oświatowego” dr Witold Pająk szeroko i ciekawie omówił podstawę programową matematyki dla ośmioletniej szkoły podstawowej. W niniejszym tekście zwrócę zatem uwagę na zadania nauczyciela matematyki związane z wdrażaniem tej podstawy programowej.

Gdzie nauczyciel matematyki może szukać w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej informacji o zadaniach, które ma realizować w związku z faktem, że ustawa Przepisy wdrażające ustawę – Prawo Oświatowe wprowadza nową podstawę od 1 września 2017 r. w klasie IV i VII szkoły podstawowej¹?

Po pierwsze tekst nowej podstawy programowej znajduje się w Załączniku nr 2 do Rozporządzenia MEN z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej...². Po drugie informacje te

znaleźć można w szeregu miejsc w podstawie programowej. Przede wszystkim w części, w której są prezentowane wymagania ogólne i wymagania szczegółowe z matematyki dla II etapu edukacyjnego, czyli dla klas od IV do VIII. Przedstawiono je z podziałem na dwie części: klasy IV–VI oraz VII–VIII. Także w części *Warunki i sposób realizacji*. Ale nie tylko.

Aby dobrze zaplanować proces nauczania-uczenia się matematyki w klasie IV i VII trzeba poznać sylwetkę „absolwenta” klasy III, jak i klasy VI i to nie tylko w aspekcie matematyki. Jednak analiza zapisów z podstawy dla klas I–III ze wskazanego wyżej dokumentu to praca domowa do wykonania przed 1 września 2020 r. Aktualnie tę pierwszą sylwetkę na 1 września 2017 r. określa poprzednia podstawa programowa. Natomiast tę drugą sylwetkę w aspektach matematyki opisują wymagania szczegółowe, oczywiście w kontekście wymagań ogólnych przedstawione łącznie dla klas IV–VI. To zadanie konieczne, mimo że „absolwent” klasy VI poznający matematykę według nowej podstawy rozpocznie naukę w klasie VII również dopiero 1 września 2020 r. Konieczne, bo do klas IV–VI wprowadzono niektóre treści nauczania i związane z nimi wymagania szczegółowe, które dotąd poznawał uczeń w gimnazjum, np. działania na liczbach wymiernych ujemnych lub które formalnie nie były obecne w dotychczasowej podstawie programowej, np. największy wspólny dzielnik, ale które występowały w niektórych podręcznikach lub zbiorach zadań. To nie tylko te wymienione. Zwrócono oczywiście na to uwagę w *Warunkach i sposobie realizacji* szczegółowo: „Proponuje się, aby w latach 2017/18, 2018/19 i 2019/20 w klasie VII zrealizowano dodatkowo dział I pkt 5, dział II pkt 13–17, dział IV pkt 13 i 14, dział V pkt 9, dział IX pkt 8, dział X pkt 5 i dział XI pkt 4 podstawy programowej dla klas IV–VI, o ile nie zostały one wcześniej zrealizowane w klasach IV–VI.

Zacznając przedstawiać miejsca, gdzie nauczyciel matematyki może szukać potrzebnych informacji, skupiłem uwagę na tych, do których wszyscy zajrzą od razu. A nie było to moim celem. Wymusiła to waga przedstawionego wyżej komentarza. Natomiast warto zacząć od obszernej preambuły. Ma ona inną budowę niż wstęp do poprzedniej podstawy programowej.

Ważne dla nauczyciela matematyki są już pierwsze zdania: „Kształcenie w szkole podstawowej stanowi fundament wykształcenia. Zadaniem szkoły jest łagodne wprowadzenie dziecka w świat wiedzy, przygotowanie do wykonywania obowiązków ucznia oraz wdrażanie do samorozwoju. Szkoła zapewnia bezpieczne warunki oraz przyjazną atmosferę do nauki, uwzględniając indywidualne możliwości i potrzeby edukacyjne ucznia. Najważniejszym celem kształcenia w szkole podstawowej jest dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia”.

Matematyka jest nauką, która dostarcza narzędzi do poznawania środowiska i opisu zjawisk, dotyczących różnych aspektów działalności człowieka.

Wskazują one zatem na ważne wskaźniki dla nauczycielskiej strategii nauczania matematyki:

- uczniowska matematyka ma stanowić fundament matematycznego (aczkolwiek nie tylko) sukcesu ucznia w przyszłości, stąd od razu wynika kolejne zadanie – znany jest już projekt podstawy programowej matematyki dla szkoły ponadpodstawowej, tzw. pre projekt³, czyli warto zatem poznać, czego i jak dalej będzie się uczył uczeń w zakresie matematyki;
- potrzeba trafnego planowania dydaktycznego (planowania wynikowego) i związanego z nim doboru ćwiczeń, utrważeń, powtórzeń... wraz z określaniem potrzebnego czasu na nabycie przez ucznia właściwego dla niego poziomu danych wymagań szczegółowych z matematyki, a więc zwrócenia szczególnej uwagi na indywidualizację nauczania matematyki z uwzględnieniem wytycznych w zakresie pomocy pedagogiczno-psychologicznej⁴, tak dla ucznia z trudnościami w uczeniu się matematyki, jak i ucznia matematycznie uzdolnionego⁵;
- konieczność planowania dydaktycznego zgodnie z potrzebami i możliwościami rozwojowymi ucznia, w tym trafnego upogładowienia treści matematycznych – enaktywnego (poprzez ruch, praca na konkretności...), ikonizującego (wszelkie wizualizacje), enaktywno-ikonizującego (z możliwo-

ścią włączenia dobrodziejstw pedagogiki zabawy) i dopiero, gdy będzie to możliwe – symbolicznego, by stworzyć uczniowi przyjazne warunki do matematycznego poznania;

- zwrócenie uwagi na aspekty wychowawcze nauczania matematyki, w tym potrzeby kreowania postaw sprzyjających wdrażaniu do samokształcenia, tak niezbędnego w uczeniu się matematyki.

Oczywiście te trzy pierwsze stwierdzenia można natychmiast powiązać z metodą czynnościowego nauczania matematyki, z obecną w niej koncepcją realistycznego nauczania matematyki (bliskiej życiu ucznia), realizowaną najlepiej w formie uczenia się we współpracy reprezentowanego w wielu aktywizujących metodach nauczania matematyki.

Stwierdzenie „aczkolwiek nie tylko” w pierwszym wskazaniu dotyczącym *matematycznego fundamentu* zwraca uwagę na sprawę korelacji matematyki z innymi przedmiotami w szkole podstawowej. To kolejne ważne zadanie dla nauczyciela matematyki kieruje nas w stronę podstaw programowych dla innych przedmiotów i to nie tylko przyrodniczych: przyrody, biologii, chemii, fizyki i geografii, ale także innych, w tym humanistycznych. Współpraca z nauczycielami tych przedmiotów może pozwolić uczniowi na wykorzystywanie poznawanej przez niego matematyki na tych przedmiotach jako języka i narzędzia, wspierającego go w uzyskaniu sukcesu w uczeniu się na tych przedmiotach.

Zacytowane wyżej pierwsze zdania z podstawy programowej zostają w niej uszczegółowione z pomocą 13 celów i 7 najważniejszych umiejętności rozwijanych w ramach kształcenia ogólnego w szkole podstawowej, a więc także na matematyce. Spośród celów zwrócę uwagę na przynajmniej 6, przytaczając ich treść: „wprowadzanie uczniów w świat wartości, (...) wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (cel pierwszy), ukierunkowanie ucznia ku wartościom (cel trzynasty), rozwijanie kompetencji, takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość (cel czwarty), rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania (cel piąty), rozbudzanie ciekawości poznawczej

Fot. M. Grewenda

uczniów oraz motywacji do nauki (cel siódmy), wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat (cel ósmy)”.

Zwracają one uwagę na potrzebę kreowania praktycznego, usługowego, a nie teoretycznego charakteru matematyki ucznia z klas IV–VIII z ukierunkowaniem na wykorzystywanie jej do rozumienia otaczającego ucznia świata oraz znaczenie trafnego motywowania ucznia do uczenia się, także matematyki. Wskazane wyżej potrzeby związane z kształceniem myślenia są oczywiście zawarte w takich celach kształcenia matematycznego lub inaczej mówiąc w wymaganiach ogólnych z matematyki, jak: *wykorzystanie i tworzenie informacji, wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji oraz rozumowanie i argumentacja*.

Spostrzeżenia te są dobitnie widoczne w najważniejszych umiejętnościach rozwijanych w ramach kształcenia ogólnego w szkole podstawowej, a więc także w ramach matematyki, jak: sprawne wykorzystywanie narzędzi matematyki w życiu codziennym, a także kształcenie myślenia matematycznego; kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin...

Nowym elementem preambuły podstawy programowej są charakterystyki poszczególnych edukacji lub przedmiotów, a wśród nich także matematyki na II etapie edukacyjnym, czyli dla klas IV–VIII. Zaprezentowano ją dwojako. Po pierwsze zauważono, że „Matematyka jest nauką, która dostarcza narzędzi do poznawania środowiska i opisu zjawisk, dotyczących różnych aspektów dzia-

łalności człowieka. Funkcjonowanie w konkretnych sytuacjach życiowych, rozwiązywanie typowych i nietypowych problemów, którym trzeba stawić czoła w różnych etapach życia, staje się łatwiejsze dzięki umiejętnościom kształconym przez matematykę. Podejmowanie właściwych decyzji, organizacja własnych działań czy precyzyjne porozumiewanie się często są niemożliwe bez umiejętności matematycznych. Znaczenie matematyki dla indywidualnego rozwoju jest nie do przecenienia”. To spojrzenie na uczniowską matematykę stawia kropkę nad *i*, nad większością dotychczasowych dywagacji.

Resztę ich potwierdza druga część charakterystyki, która zwraca uwagę nie tyle na matematykę, co na jej nauczanie: „Nauczanie matematyki w szkole powinno być dostosowane do konkretnego etapu rozwojowego i możliwości intelektualnych uczniów. Na I etapie edukacyjnym nauczanie matematyki powinno być organizowane w taki sposób, by uczniowie koncentrowali się na odniesieniach do znanej sobie rzeczywistości, a stosowane pojęcia i metody powinny być powiązane z obiektami, występującymi w znanym środowisku. Uczniowie muszą mieć szansę na stosowanie kształconych umiejętności w sytuacjach konkretnych, a poszukiwanie odpowiedzi na stawiane pytania powinno pomóc im w organizowaniu własnej nauki i osiąganiu nowych możliwości działania. Ostatnie lata szkoły podstawowej to w przypadku matematyki czas na wprowadzenie takich pojęć i własności, które pozwolą na doskonalenie myślenia abstrakcyjnego, a w konsekwencji na naukę przeprowadzania rozumowań

i poprawnego wnioskowania w sytuacjach nowych, a także dotyczących zagadnień złożonych i nietypowych”.

Jednak te cytaty nie kończą listy zadań, z którymi winien zmierzyć się nauczyciel matematyki. Wśród nich znajduje się zadanie nałożone na nauczycieli każdego przedmiotu. Zatem także nauczyciel matematyki „kształtuje kompetencje językowe uczniów oraz dba o wyposażenie uczniów w wiadomości i umiejętności umożliwiające komunikowanie się w języku polskim w sposób poprawny i zrozumiały”. Z powyższym zadaniem wiąże się ważny problem wyposażania uczniów w kompetencje czytelnicze, bowiem jak stwierdza się w podstawie programowej: „Wysokie kompetencje czytelnicze wpływają na sukces uczniów w szkole... Czytanie jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury, to jedna z najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w procesie kształcenia”.

To oczywiście jeden z ważnych, jeśli nie najważniejszych czynników sukcesu ucznia w uczeniu się matematyki i jednocześnie w nabywaniu dwóch kolejnych najważniejszych umiejętności ucznia szkoły podstawowej: *sprawne komunikowanie się..., poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł*. Internet jest pełen informacji matematycznych lub do wykorzystania na matematyce, w tym także wartościowych filmów, np. z Akademii Khana (z polskojęzyczną wersją) z YouTube. Stąd tylko krok do planowania wykorzystania w nauczaniu matematyki narzędzi TIK.

Preambuła promuje wykorzystanie w nauczaniu w szkole podstawowej metody projektów, sprzyjającej rozwojowi przedsiębiorczości i kreatywności. Kapitalnej i znanej od dawna metody nauczania także matematyki. Projekty mogą być matematyczne, jak i wielopremiotowe, indywidualne, jak i zespołowe, krótkoterminowe (np. tygodniowe, miesięczne), jak i długoterminowe (np. roczne). W związku z projektami podstawa programowa stawia przed nauczycielem matematyki dwa kolejne zadania, zawarte w poniższych stwierdzeniach: „Uczniowie podczas pracy nad projektami powinni mieć zapewnioną pomoc nauczyciela – opiekuna. Nauczyciele korzystający z metody projektu mogą indywi-

dualizować techniki pracy, różnicując wymagania. Wyboru treści podstawy programowej..., które będą realizowane metodą projektu, może dokonywać nauczyciel samodzielnie lub w porozumieniu z uczniami”. Ponadto podstawa tworzy nauczycielowi także możliwość, „że w określonym czasie w szkole nie są prowadzone zajęcia z podziałem na poszczególne lekcje, lecz są one realizowane metodą projektu”.

Działalność edukacyjną szkoły określa od 1 września 2017 r. zgodnie z nową podstawą programową spójne ze sobą: szkolny zestaw programów nauczania i program wychowawczo-profilaktyczny szkoły, uwzględniające wszystkie wymagania opisane w podstawie. Zatem nauczyciel matematyki, tworząc własny program nauczania, musi mu nadać tę spójność. Tak samo nauczyciel, który wybierze gotowy program nauczania matematyki będzie musiał go zmodyfikować, aby spełnił powyższe wymogi zarówno w aspektach wychowawczych, jak i zapewnienia zawarcia w programie nauczania matematyki tak czterech wymagań ogólnych (oprócz trzech poprzednio wymienionych także *sprawności rachunkowej*), jak i wszystkich wymagań szczegółowych wskazanych dla klas IV–VI i VII–VIII. Przedstawiony wymóg podkreśla znaczenie wychowującej roli nauczyciela matematyki i znaczenie zawartości treściowej programu nauczania matematyki, wspierającego szkołę w realizacji jej celów, a ucznia w uzyskaniu sukcesu na egzaminie ósmoklasisty.

Aby zawrzeć w programie nauczania matematyki wszystkie wymagania, trzeba bardzo uważnie zapoznać się z zapisami w nowej podstawie programowej przedstawiającymi wymagania ogólne, jak i szczegółowe. Zwróć uwagę, że w charakterystyce dwóch wymagań ogólnych pojawiły się dwie nowe interpretacje, które nie były tak mocno wypunktowane w poprzedniej podstawie.

Chodzi o: *weryfikowanie i interpretowanie otrzymanych wyników oraz ocena sensowności rozwiązania* w przypadku *Sprawności rachunkowej*, jak i *dostrzeganie regularności, podobieństw oraz analogii i formułowanie wniosków na ich podstawie* w zakresie *Rozumowania i argumentacji*. Dla odmiany wagę uważnego analizowania wymagań szczegółowych podkreśla np. analiza wymagania siódmego z działu II. *Działania na liczbach naturalnych*

dla klas IV–VI: (*uczeń*) *rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 100*. W związku z tym wymaganiem Autorzy podstawy nie zwracają uwagi w *Warunkach i sposobie realizacji*, że w stosunku do poprzedniej podstawy dołożono w tym wymaganiu cechę podzielności przez 4. A jak łatwo tę czwórkę przeoczyć w ww. wskazanym ciągu liczb, gdy nie porównuje się uważnie aktualnego zapisu tego wymagania z analogicznym zapisem w poprzedniej podstawie: (*uczeń*) *rozpoznaje liczby naturalne podzielne przez 2, 3, 5, 9, 10 i 100*. Nie wystarczy zresztą analizować tylko wymagań ogólnych i szczegółowych z matematyki. Konieczne jest też uwzględnienie sugestii, choć raczej trzeba powiedzieć żądań Autorów podstawy programowej matematyki zawartych *Warunkach i sposobie realizacji*.

Zwróć w ich przypadku uwagę na ważny problem kreowania intuicji związanych z funkcją, a umieszczonych w wymaganiach dotyczących statystyki czy roli kombinatoryki i rachunku prawdopodobieństwa w kształceniu ucznia. W tej części Autorzy zawarli także propozycję, że działy *Długość okręgu i pole koła*, *Symetrie*, *Zaawansowane metody zliczania* oraz *Rachunek prawdopodobieństwa* mogą być realizowane po egzaminie ósmoklasisty. Nie oznacza to, że na tym egzaminie nie będą mogły znaleźć się zadania dotyczące kombinatoryki lub rachunku prawdopodobieństwa. Mogą to być zadania związane z wymaganiami szczegółowymi określonymi w dziale *Wprowadzenie do kombinatoryki i rachunku prawdopodobieństwa*.

Z punktu widzenia tworzenia nauczycielskiej strategii nauczania zwróć jeszcze uwagę na problemy kształcenia umiejętności dowodzenia, a dokładniej – prowadzenia prostego rozumowania, jak i języka matematycznego, opisanych w *Warunkach i sposobie realizacji*:

- „W szkole podstawowej zadania na dowodzenie powinny być proste (w przypadku zdolnych uczniów można rozszerzyć stopień trudności). Oznacza to, że na przykład do dowodu zadania z geometrii powinno wystarczyć obliczanie kątów...”
- W klasach IV–VI zaleca się szczególną ostrożność przy wymaganiu od ucznia ścisłości języka matematycznego. Należy dbać o precyzję wypowiedzi, ale trzeba pamiętać o tym, aby unikać sytuacji, w której uczeń zostaje uznany za nieuczelnionego

matematycznie, gdy nie potrafi wyrazić poprawnego rozwiązania w sposób odpowiednio formalny, zgodnie z oczekiwaniami nauczyciela. Umiejętność posługiwania się takimi pojęciami matematycznymi jak: kąt, długość, pole, suma algebraiczna jest o wiele bardziej istotna niż zapamiętanie formalnej definicji. W nauczaniu matematyki istotne jest, aby uczeń zrozumiał sens reguł formalnych”.

Kończąc powyższą prezentację ważniejszych (a nie wszystkich) moim zdaniem założeń do opracowania przez nauczyciela matematyki własnej strategii nauczania tego przedmiotu, zachęcam do samodzielnego przeanalizowania wszystkich zapisów we wszystkich częściach nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego, by nie pominąć żadnego z zadań i propozycji dla nauczyciela matematyki, które określają łącznie nauczanie matematyki w klasach IV–VIII.

Słowa kluczowe: podstawa programowa matematyki.

PRZYPISY:

- ¹ Dziennik Ustaw z dnia 11.01.2017 r., pozycja 60, Art. 273. 1.: *Podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy – Prawo oświatowe stosuje się począwszy od roku szkolnego 2017/2018 w klasach I, IV i VII szkoły podstawowej, a w latach następnych również w kolejnych klasach szkoły podstawowej.*
- ² Dz.U. z 24.02.2017 r., poz. 356.
- ³ https://men.gov.pl/wp-content/uploads/2017/04/20170428_matematyka-w-liceum-i-technikum.pdf (dostęp: 22.06.2017).
- ⁴ <https://men.gov.pl/strony/indywidualizacja-ksztalcenia-projekty-rozporzadzen-do-ponownych-konsultacji.html> (dostęp: 22.06.2017).
- ⁵ <https://men.gov.pl/ministerstwo/informacje/indywidualny-tok-nauki-i-program-nauki-projekt-rozporzadzenia-w-konsultacjach.html> (dostęp: 22.06.2017).

* * *

Tadeusz Marczewski – nauczyciel konsultant MCDN ODN w Krakowie ds. edukacji matematycznej i zarządzania oświatą. Prowadzi szkolenia z zakresu wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli, innowacji pedagogicznych, programów nauczania, analizowania i wykorzystania wyników egzaminów zewnętrznych oraz edukacyjnej wartości dodanej.

Idea zmian w nauczaniu informatyki w nowej podstawie programowej 2017

MAGDALENA BUBULA

Niniejszy artykuł ma na celu przybliżenie treści podstawy programowej informatyki oraz przekazanie informacji przedstawionych podczas spotkania przedstawicieli Zespołu ds. Podstawy Programowej Informatyki MEN z pracownikami placówek doskonalenia nauczycieli 6 kwietnia 2017 r.

Nowa podstawa programowa przygotowana dla przedmiotu informatyka oraz dla edukacji informatycznej jest konsekwencją dotychczas proponowanych (i dotychczas wdrażanych) zmian mających na celu wyzwolenie w młodych ludziach drzemiącego w nich potencjału. Echa tych propozycji wydają się wybrzmiewać również w preambule podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.

Wśród trzynastu celów kształcenia ogólnego w szkole podstawowej odnajdziemy m.in. rozwijanie kompetencji takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość, a także rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania. Od nauczycieli szkół podstawowych oczekuje się również wspierania ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji. Te trzy kwestie zdają się mieć bezpośrednie odzwierciedlenie w celach stawianych przez Zespół ds. Podstawy Programowej Informatyki MEN takich jak:

- Przygotowanie absolwentów szkoły podstawowej do rozwiązywania problemów z różnych dziedzin życia/ gospodarki/ nauki przy świadomym i bezpiecznym wykorzystaniu metod i narzędzi, w jakie wyposaża informatyka.
- Wspomaganie kształcenia u uczniów:
 - logicznego myślenia, kreatywności na drodze rozwiązywania problemów,
 - zdolności do podejmowania i realizacji innowacji,
 - umiejętności optymalizacji działań, przez wprowadzenie szeroko rozumianego programowania od najmłodszych lat w szkole.
- Podniesienie poziomu merytorycznego i metodycznego przygotowania nauczycieli informatyki oraz umiejętności uza-

sadnionego wspierania nauczania technologią przez wszystkich nauczycieli.

Dotychczasowy sposób kształcenia informatycznego na poziomie podstawowym niewystarczająco odpowiadał potrzebom dzisiejszego świata oraz rynku pracy.

Stąd wśród wymagań ogólnych znajdziemy:

- **Rozumienie, analizowanie i rozwiązywanie problemów** na bazie logicznego i abstrakcyjnego myślenia, myślenia algorytmicznego i sposobów reprezentowania informacji.
- **Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera oraz innych urządzeń cyfrowych:** układanie i programowanie algorytmów, organizowanie, wyszukiwanie i udostępnianie informacji, posługiwanie się aplikacjami komputerowymi.
- **Posługiwanie się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi**, w tym: znajomość zasad działania urządzeń cyfrowych i sieci komputerowych oraz wykonywanie obliczeń i programów.
- **Rozwijanie kompetencji społecznych**, takich jak: komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych oraz organizacja i zarządzanie projektami.
- **Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa.** Respektowanie prywatności informacji i ochrony danych, praw własności intelektualnej, etykiety w komunikacji i norm współżycia społecznego; ocena zagrożeń związanych z technologią i ich uwzględnienie dla bezpieczeństwa swojego i innych.

Dwa pierwsze cele kształcenia wydają się stanowić istotę zmiany, zmiany,

która ma spowodować osiągnięcie efektów zarówno w odniesieniu do jakości edukacji, jak również w ujęciu szerszym – mają być to efekty o znaczeniu ogólnym dla społeczeństwa. Autorzy podstawy programowej informatyki twierdzą, iż dotychczasowy sposób kształcenia informatycznego na poziomie podstawowym niewystarczająco odpowiadał potrzebom dzisiejszego świata oraz rynku pracy. Elementy algorytmiki i programowania realizowane były w niewielkim zakresie, a znajomość przydatności aplikacji użytkowych była pobieżna. Zdarzało się również dublować treści i umiejętności na poszczególnych etapach edukacyjnych. Stąd wniosek, iż absolwenci współczesnej edukacji informatycznej na poziomie podstawowym to cyfrowi konsumenci. Analogicznie stwierdzono, iż absolwenci edukacji informatycznej na poziomie rozszerzonym to cyfrowi specjaliści. Natomiast to, czego potrzebują dzisiejsze czasy i rynek pracy, to cyfrowi twórcy. Autorzy podstawy żywią nadzieję, iż nowa podstawa na te potrzeby odpowie.

Stąd kształcenie informatyczne rozpoczyna uczniowie już pierwszego etapu edukacyjnego. Zajęcia komputerowe zastąpione zostaną edukacją informatyczną mającą umożliwić uczniom poznanie nieformalne znaczenia wybranych pojęć związanych z informatyką, często w formie zabawy. Ma to być czas na wprowadzenie do myślenia algorytmicznego, wspomaganego wizualizacją lub symulacją działań algorytmicznych – również poprzez programowanie w języku wizualnym. Będą oni tworzyć proste programy sterujące robotem lub inną istotą na ekranie, posługiwać się komputerem i aplikacjami użytkowymi, opracowując kompozycje graficzne i dokumenty tekstowe, pomagając sobie w nauce czytania, pisania, rachowania i prezentacji

pomysłów, a także korzystać bezpiecznie i zgodnie z prawem ze wskazanych zasobów w Internecie.

Na drugim etapie edukacyjnym zajęcia będą mieć charakter bardziej formalny. Począwszy od klasy IV uczniowie będą rozwijać podejście algorytmiczne przy rozwiązywaniu sytuacji problemowych z różnych dziedzin, tworzyć i zapisywać w wizualnym języku programowania pomysły historyjek i rozwiązania problemów, w tym proste algorytmy z wykorzystaniem poleceń sekwencyjnych, warunkowych i iteracyjnych oraz zdarzeń.

W klasach od IV do VI uczniowie będą samodzielnie pisać proste programy sterujące robotem lub innym obiektem na ekranie komputera i testować na komputerze swoje programy, posługiwać się komputerem i aplikacjami komputerowymi, rozwijając umiejętności wyrażania swoich myśli i ich prezentacji, które wykonują indywidualnie lub zespołowo oraz poszukiwać w sieci informacji przydatnych w rozwiązywaniu stawianych zadań i problemów. Będą przy tym postępować bezpiecznie, odpowiedzialnie i etycznie w środowisku komputerowo-sieciowym.

Rys. D. Sterna

Szczegółowe wymagania dla klas VII i VIII pojawiają się w podstawie dwukrotnie. Po raz pierwszy w odniesieniu do uczniów, którzy od września 2017 r. znajdują się w klasie VII i rozpoczną naukę w tzw. klasach przejściowych. Uczniowie tych klas po raz pierwszy spotkają się ze sposobem nauczania opisanym w nowej podstawie programowej. Wobec tego dopiero będą musieli zostać wprowadzeni do myślenia algorytmicznego, poznając podstawowe pojęcia informatyczne i rozwiązując algorytmicznie wybrane problemy:

- będą rozwijać i poszerzać dotychczas zdobytą wiedzę i umiejętności informatyczne,
- będą programować rozwiązania w wizualnym lub tekstowym języku programowania, stawiając w nich pierwsze kroki,
- będą stosować różne metody przy rozwiązywaniu problemów,
- będą rozwijać kompetencje zespołowego rozwiązywania problemów

pochodzących z różnych dziedzin, realizując projekty z wykorzystaniem aplikacji użytkowych.

Te roczniki, które we wrześniu 2017 r. spotkają się z wymaganiami nowej podstawy w klasach IV i młodszych, zostaną wprowadzone do myślenia algorytmicznego, zanim trafią do VII klasy. Z tego też powodu będą mogły zupełnie odejść od programowania w języku wizualnym na rzecz języka tekstowego.

Autorom podstawy programowej informatyki w sposób szczególny leży na sercu również los nauczycieli. Pragną oni, by wprowadzane zmiany w kształceniu uczniów pociągnęły za sobą również podniesienie atrakcyjności i efektywności lekcji informatyki, wzrost kompetencji informatycznych nauczycieli nauczania wczesnoszkolnego oraz nauczycieli informatyki, wzrost ich autorytetu oraz nowelizację sposobu kształcenia wszystkich nauczycieli przez uczelnie wyższe i inne instytucje edukacyjne, w zakresie kompetencji informatycznych.

Autorzy podstawy starają się także, aby czwartoklasiści z roku szkolnego 2016/2017 mogli wybierać egzamin z informatyki po szkole podstawowej, a co za tym idzie, częściej wybierali dalsze kształcenie informatyczne w szkole ponadpodstawowej. W rezultacie miałyby się to przełożyć na wzrost liczby uczniów zdających maturę z informatyki, wzrost liczby studentów kierunków informatycznych i, w konsekwencji, zaspokojenie oczekiwań rynku pracy.

Zarówno podstawę programową, jak i prezentację Zespołu ds. Podstawy Programowej Informatyki MEN można pobrać pod adresem: <https://www.ore.edu.pl/nowa-podstawa-programowa/MATEMATYKA,%20INFORMATYKA/> (dostęp:14.06.2017).

Słowa kluczowe: nowa podstawa programowa, informatyka, edukacja informatyczna, szkoła podstawowa.

* * *

Magdalena Bubula – nauczyciel konsultant ds. języków obcych, edukacji historycznej i obywatelskiej oraz nowych technologii w edukacji w MCDN ODN w Nowym Sączu. Inżynier informatyk, specjalność: inżynieria oprogramowania, autorka projektu kursu doskonalącego „Doskonalenie kompetencji z zakresu nauczania programowania”.

Zajęcia wychowania do życia w rodzinie w świetle reformy edukacji

— GRAŻYNA POLAK —

Reforma oświaty uwzględniająca aspekt wychowawczy szkoły i przywracająca wcześniejszy podział etapów nauczania – poprzez eliminację gimnazjów – stanowi okazję do opracowania nowej podstawy programowej wychowania do życia w rodzinie (WDŻ)¹.

W chwili obecnej trwają prace nad wprowadzeniem zmian do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 395).

Projekt rozporządzenia dostosowuje sposób realizacji zajęć z wychowania do życia w rodzinie do nowej struktury szkolnej wprowadzonej w ustawach reformujących system oświaty, nowych ramowych planów nauczania oraz nowych podstaw programowych. Zgodnie z projektem zajęcia te będą realizowane w:

- a) klasach IV–VIII szkoły podstawowej,
- b) klasach I–III liceum ogólnokształcącego i technikum,
- c) wszystkich klasach szkoły branżowej I stopnia.

Fot. T. Łopuszyński

Natomiast w gimnazjach i klasach dotychczasowego gimnazjum stosowane będą dotychczasowe przepisy.

Planowane jest również wprowadzenie obowiązku odnotowania udziału ucznia w zajęciach z wychowania do życia w rodzinie na świadectwie szkolnym promocyjnym i świadectwie ukończenia szkoły w części przeznaczony na dodatkowe zajęcia edukacyjne. Informacja ta ma być wpisywana na świadectwie w każdym roku szkolnym, w którym uczeń uczestniczył w zajęciach. Pojawia się ona także na świadectwie ukończenia szkoły, jeżeli uczeń uczestniczył w tych zajęciach w choćby jednym roku szkolnym.

Nowa podstawa programowa WDŻ akcentuje holistyczność wychowania do życia w rodzinie i eksponuje aspekty psychologiczne.

Specyfika zajęć wychowania do życia w rodzinie, w odróżnieniu od innych przedmiotów szkolnych, polega na tym, że są one prowadzone w szkołach obligatoryjnie (za wprowadzenie i realizację zajęć odpowiedzialny jest dyrektor szkoły), natomiast nie są obowiązkowe dla ucznia. To również zajęcia szczególne, które od nauczyciela wymagają spotkania się z rodzicami. Za organizację tych spotkań bierze odpowiedzialność dyrektor szkoły. Działania te są wynikiem respektowania praw rodziców jako pierwszych i najważniejszych wychowawców swoich dzieci.

W zamierzeniu twórców nowa podstawa programowa ma układ spiralny.

Daje poprzez to możliwość dostosowania treści do: potrzeb rozwojowych uczniów, potrzeb środowiskowych, diagnozy wychowawczo-profilaktycznej szkoły, wskazań rodziców. Bardziej też akcentuje holistyczność wychowania do życia w rodzinie i eksponuje aspekty psychologiczne: wzajemne relacje międzyludzkie, komunikację interpersonalną, przyjmowane postawy, sposoby postępowania w sytuacji stresu, presji grupy, różnych zdarzeń życia rodzinnego itp. – uzupełnienia wynikają z potrzeb zmieniającej się rzeczywistości, współczesnych zagrożeń cywilizacyjnych, wskazań środowisk wychowawczych. Seksualność powiązana jest ze wszystkimi wymiarami osoby: fizycznym, emocjonalnym, intelektualnym, społecznym i duchowym. Zakres tematyczny pozostaje w zasadzie analogiczny do poprzedniej podstawy.

Wskazując na rolę przedmiotu wychowania do życia w rodzinie, zwraca się uwagę, że:

- treści podstawy programowej WDŻ wpisują się w program wychowawczo-profilaktyczny szkoły,
- w ramach realizowanych zajęć wychowania do życia w rodzinie w Polsce seksualność ujmuje się w sposób integralny. Takie ujęcie daje szansę na właściwy i pełny rozwój młodego człowieka,
- treści podstawy programowej ukazują seksualność człowieka w kontekście miłości i rodziny.

Słowa kluczowe: nowa podstawa programowa wychowania do życia w rodzinie, reforma edukacji.

PRZYPISY:

- Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem. Szkoła podstawowa. Wychowanie do życia w rodzinie, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2017, s. 15.

BIBLIOGRAFIA:

Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem. Szkoła podstawowa. Wychowanie do życia w rodzinie. Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2017.

Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31.03.2017 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia; <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//501/12297001/12423700/12423701/dokument282183.pdf> (dostęp: 28.06.2017).

Uwagi Rządowego Centrum Legislacji z dnia 28.04.2017 r. do projektu rozporządzenia MEN z dnia 31.03.2017 r.; <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//501/12297001/12423700/12423703/dokument287135.pdf> (dostęp: 28.06.2017).

Uzasadnienie do projektu rozporządzenia z dnia 31.03.2017 r.; <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//501/12297001/12423700/12423701/dokument282185.pdf> (dostęp: 28.06.2017).

* * *

Grażyna Polak – nauczyciel konsultant w MCDN ODN w Oświęcimiu. Ukończyła studia podyplomowe z wychowania do życia w rodzinie na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie oraz z pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, diagnozy i terapii pedagogicznej na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie.

Wrzesień

*dźwiga kosze
pełne owoców poznania
i pytań bez odpowiedzi...
patrząc w oczy dzieci
o tęczęwkach w kolorze dobra
chciałby znów być uczniem...
ubrał się nawet
w granatowe mundurki śliwek i aronii*

Marta Galos

Sukces edukacyjny w kontekście ewolucji przestrzeni współczesnej szkoły

DR TOMASZ ŁĄCZEK

Artykuł ukazuje ważną z perspektywy relacji nauczyciel – uczeń problematykę zmian zachodzących we współczesnej przestrzeni edukacyjnej.

Efektywność procesu edukacji szkolnej w sposób niewymuszony była, jest i zapewne będzie stałym obiektem zainteresowania zarówno organów odpowiedzialnych za systemowe prowadzenie polityki oświatowej, pracowników oświaty każdego szczebla edukacji, rodziców, jak i samych uczniów. Nabywanie przez młodych ludzi wiedzy i jej racjonalne wykorzystywanie w rozwiązywaniu problemów, w planowaniu celów sprawia, że szkoła skutecznie przygotowująca do dojrzałego życia jest instytucją pożądaną i oczekiwaną przez społeczeństwo.

Przyswajanie kolejnych umiejętności i stałe rozwijanie kompetencji społecznych, niejednokrotnie jest wynikiem umiejętnego zastosowania nabytych wiadomości w praktyczny, adekwatny do sytuacji sposób. W opinii wielu „dobra szkoła” to szkoła, która nie jest „testocentryczna” (czyli radykalnie nastawiona na jak najwyższe osiągnięcia w zakresie wyników egzaminów i czyniąca z tego meritum własnej działalności), ale szkoła, która potrafi edukować i wychowywać w sposób odpowiedzialny, usystematyzowany, obywatelski, prospołeczny, rzetelny i akceptowany przez uczniów.

Przeobrażenia zachodzące w otaczającym nas środowisku mają najczęściej charakter twórczy. Egzemplifikują one naturalną potrzebę człowieka do zapewnienia sobie jak najlepszych warunków życia. W czasie ciągle trwającego postępu cywilizacyjnego człowiek tworzy nowe, udoskonala to, co zastał, aspiruje do tego, co wcześniej zostało określone jako atrakcyjne i oczekiwane, a co – gdy wreszcie zaistnieje – usprawni codzienne funkcjonowanie gatunku *Homo sapiens*. Pragniemy być lepsi, doskonalsi, chcemy żyć w środowisku, które będzie dla nas życzliwe, którego członkowie będą się wspierać, pomagać sobie w trudnych chwilach, a gdy zajdzie taka potrzeba – każdy członek społeczeństwa

będzie potrafił postawić dobro ogółu nad dobro własne.

Jednak każda transformacja przebiegająca w społeczeństwie dokonuje się wielowątkowo. Oprócz obszaru gospodarczego, ekonomicznego i innych, które ogólnie można nazwać „materiałną stroną życia”, w naszym społeczeństwie zachodzą zmiany kulturowe, obyczajowe, polityczne, demograficzne itp. W sposób zauważalny, ale również i zawaolowany (najczęściej wyraźnie widoczny tylko dla grupy osób zajmujących się np. hobbystycznie czy zawodowo daną tematyką) zmienia się struktura percepcji tego, co ważne, co pożądane, co właściwe, co prawdziwe, a nawet tego, co jest dobre, a co złe.

Oczekiwania szkoły w odniesieniu do uczniów często wydają się tym drugim trudne do zaakceptowania i pogodzenia z reprezentowanym przez siebie stylem życia.

Przykładem takiego stanu rzeczy może być całość relacji przebiegających na terenie szkoły, do których dochodzi w procesie nauczania i wychowania, a które nazywamy przestrzenią edukacyjną. W ciągu ostatnich kilkunastu lat znacząco zmienił się nie tylko wygląd sal lekcyjnych, sposób zagospodarowania terenu wokół szkoły, aranżacja warunków służąca zaspokojeniu podstawowych potrzeb rozwojowych, ale również sposób pracy nauczycieli, udoskonalone zostały koncepcje metodyczne zwiększające zakres samodzielnego działania ucznia w kierunku przyswajania wiedzy, rozwoju umiejętności i kompetencji społecznych.

Istniejąca od zawsze w świadomości nauczycieli potrzeba samodoskonalenia, uczenia się przez całe życie, unowocześnienia własnego „warsztatu pedagogicznego” znajduje coraz większe zrozumienie w proponowanych

rozwiązaniach systemowych przejawiających się m.in. w: stworzeniu adekwatnej do zainteresowań nauczycieli oferty studiów podyplomowych; bogatej propozycji kursów doszkalających organizowanych przez Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli czy Ośrodki Metodyczne; możliwości uczestniczenia w konferencjach szkoleniowych, naukowych czy metodycznych; rozległej sieci bibliotek pedagogicznych, zasobów publikowanych w Internecie w formie specjalistycznych czasopism, publikacji, zestawień tematycznych; ofertach uczestnictwa w zjazdach, sympozjach, warsztatach, szkoleniach itp., itd.

Zmiany dotyczą praktycznie każdego obszaru szkolnej przestrzeni edukacyjnej: szkoły jako instytucji, nauczycieli i ich pedagogii, kontaktów interpersonalnych dokonujących się w środowisku szkoły, ale również, a może nawet przede wszystkim, zmian widocznych w samych uczniach.

Jednak dla części z nich rzeczywistość szkolna nadal jawi się jako obszar, w którym dokonuje się swoisty wyścig szczurów, gdzie stawiane są wymagania przekraczające chęci i możliwości jednostki, gdzie indywidualna rywalizacja zaburza rozwijanie umiejętności pracy zespołowej. U niektórych uczniów zaobserwować można pewien rodzaj ucieczki, wyalienowania, wyobcowania, odrzucenia środowiska rówieśników z klasy na rzecz tworzenia własnego, często wirtualnego świata. Czasem takie introspektywne ukierunkowanie na siebie ma charakter prorozwojowy.

Niejednokrotnie bywa tak, że największa wiedza, jaką posiada człowiek, to wiedza o nim samym. Uwikłany w szereg czynników zewnętrznych bardzo często nie ma okazji do odkrycia siebie. Zapewnić to może zagłębienie się w rozmyślaniach na temat tego, kim jestem, ale również anonimowość w określonych warunkach, np. przy użyciu

komunikatorów społecznościowych (bardzo popularna wśród młodzieży forma). Człowiek może wtedy zachowywać się w sposób bardziej egoistyczny, bowiem kontrola społeczna nie ma formy materialnej, osobowej. W sposób często dla siebie niezauważalny jego morale rośnie, a poczucie wirtualnego kontrolowania sytuacji zaspokaja potrzebę panowania. Ale czy wtedy nadal jest sobą? Czy nie przekracza niewidzialnej i niewyczuwalnej dla siebie granicy? Który świat jest wtedy jego światem właściwym? Ten wirtualny, czy ten rzeczywisty? W którym bardziej siebie skrywa? Kim jest, kim się staje?

Oczekiwania szkoły w odniesieniu do uczniów często wydają się tym drugim trudne do zaakceptowania i pogodzenia z reprezentowanym przez siebie stylem życia. Andrzej Janowski stwierdza, że „Od pewnego czasu zachowania uczniów w klasie szkolnej zaczęto rozpatrywać przy użyciu kategorii pojęciowej określanej jako »strategia«. Przez strategię rozumie się uczniowskie sposoby radzenia sobie z wymogami szkolnymi oraz napięciem i stresami pojawiającymi się w klasie”¹.

Uczniowie, korzystając z dobrodziejstw tego, co oferuje im szkoła, coraz częściej zaczynają patrzeć na własne w niej uczestnictwo jak na pole bitwy. Obowiązki szkolne, tj. odrabianie pracy zadanej do domu, systematyczne przygotowywanie się do zajęć lekcyjnych, klasówek, czytanie lektur czy choćby fizyczna obecność na zajęciach lekcyjnych zaczynają być traktowane jako „zło konieczne”. Pamiętać należy, że percepcja rzeczywistości jednostki w okresie adolescencji często znacząco różni się od tego, czego w tym samym czasie mentalnie doświadcza człowiek dorosły.

Jak twierdzi Piotr K. Oleś w odniesieniu do człowieka dorosłego „Myślenie zmienia się stosownie do zmian całej osobowości, dlatego człowiek może sobie radzić nie tylko z coraz bardziej złożonymi problemami życiowymi, ale też podchodzić do nich w nowy sposób”². Reorganizacja podejścia mentalnego ucznia do szkoły, do problemów, których jest w niej uczestnikiem, jest procesem powolnym i niestety związanym z osiągnięciem pewnej dojrzałości.

Młody człowiek, gdy pojawia się niedogodność, niepowodzenie, stara się uniknąć nieprzyjemnych dla siebie konsekwencji często w sposób doraźny,

Fot. S. Kopeć

zachowując się w sposób, który pomaga uniknąć „tu i teraz” niepowodzenia. Zamiast gruntownie przygotować się do zbliżającego się pisemnego sprawdzianu wiadomości, zastanawia się np., jakich argumentów może użyć ogół klasy w rozmowie z nauczycielem, aby ten przełożył sprawdzian na inny termin.

Katalog strategii uczniowskich, które mają za zadanie zachować dobre samopoczucie, pomóc w „przetrawieniu” i zmniejszeniu obciążenia wszystkim tym, co niesie ze sobą bycie uczniem, jest szeroki i zapewne wciąż otwarty dla nowych koncepcji. Tym niemniej, uczniowie w stosunku do nauczycieli często stosują następujące strategie:

1. uleganie, czyli podporządkowanie się poleceniom wydawanym przez nauczyciela bez zbędnych pytań czy zawahań, postępując często w sposób rutynowy, jednak zgodnie z rozpoznanymi wcześniej oczekiwaniami nauczyciela;

2. uleganie z dystansem, czyli postępowanie ucznia w sposób uległy, ale zaznaczający jego dystans do wszystkiego, co czyni i co go otacza. Przejawia się to poprzez:

- zwlekanie, ociąganie się z pełnym wykonaniem czynności, a także okazywanie miną, językiem ciała, że jest to konieczność, a nie zadanie wykonywane z przekonaniem,
- ośmieszające wykonanie polecenia nauczyciela, z przesadą, z pewną teatralną manierą ze sztucznością, która sugeruje, że to, co widzimy, jest bardziej na niby niż na serio;

3. zamaskowane nieposłuszeństwo, czyli udawanie, że polecenie zostaje wykonywane, chociaż w rzeczywistości jest to mistyfikacja;

4. strategia niewolnika w koloniach (szwejkizm), czyli wykonywanie wszystkiego, co jest przez nauczyciela požądane w sposób pozwalający na uzyskanie maksymalnych korzyści dla ucznia i to niezależnie od obowiązujących zasad, a dodatkowo w takim zakresie, w jakim dopuszcza to sam zainteresowany (gdy coś się nie podoba, uczeń czegoś nie akceptuje, zaczyna wtedy udawać, imitować działanie);

5. wycofanie się, czyli zaprzestanie działania w sytuacji, gdy subiektywnie wydaje się ono zbyt skomplikowane, trudne lub nudne, może przybierać niekiedy bardziej aktywny wymiar, tj. wagarowanie czy wyjście z lekcji pod ważnym pretekstem;

6. sabotaż, czyli zachowanie odwracające uwagę wszystkich od omawianego aktualnie tematu, od sedna lekcji, które uczeń uzyskuje poprzez wygłupianie się, czy też zadawanie tzw. głupich pytań, czyli takich, na które ogólnie znana jest odpowiedź, aby w ten sposób zyskać na czasie, aby nauczyciel wyjaśniał oczywistości i aby w ten sposób skrócić czas produktywnego, rzeczywistego analizowania tematu;

7. odmowa, objawiająca się w sposób jawny, tzn. poprzez niewykonanie polecenia i w ten sposób doprowadzenie do konfrontacji, albo w sposób zamknięty, tzn. uczeń odwleka wykonanie polecenia, postanawia przeczekać jakiś czas, aby uwaga nauczyciela była skupiona na kimś innym i aby w ten sposób odroczyć lub wręcz doprowadzić do niewykonania czynności³.

We współczesnych relacjach zachodzących między młodzieżą szkolną a nauczycielami można dostrzec ze strony tych pierwszych dużo krytycyzmu, wnikliwego wartościowania, ale również dość

często pewną dozę powierzchowności. Występuje tutaj pozorna sprzeczność.

Z jednej strony młodzi ludzie nie chcą przyjmować przekazywanych im treści w sposób bezkrytyczny, ale „wszystko i Wszystkich” próbują weryfikować, poddając w wątpliwość nawet to, co uważane jest za pewnik. Z drugiej zaś strony, nader często nie wykazują należytej inwencji w analizie czy to przekazywanej im wiedzy encyklopedycznej, czy to w inicjowanych przez nauczyciela, często racjonalizatorskich wręcz sposobach pobudzenia ich kreatywności, np. w formach pozyskiwania wiedzy. Czy można być krytycznym, nie będąc wnikliwym, starannym słuchaczem? Okazuje się, że jest to możliwe. Często bywa bowiem tak, że w okresie adolescencji uczniowie przejawiają postawę oportunistyczną. Charakteryzuje ich bunt, który występuje niezależnie od okoliczności, sytuacji czy zdarzeń.

Sukces edukacyjny jest skutkiem oddziaływania wielu czynników oraz wynikiem zaangażowania wielu osób.

Ewa Sowa-Behtane uważa, że „Częścią składową postawy buntu jest non-konformizm. Młodzież buntuje się nie tylko przeciw rodzicom czy nauczycielom, którzy starają się wpajać ideały. Młodzież swym buntem wyraża również swój protest wobec, jej zdaniem, anachronicznych, zastętych struktur. W wyniku tego buntu następuje, w przeciwieństwie do podporządkowania – rodzaj samooczyszczenia, autokreacji. Jednostka zaczyna się samorealizować⁷⁴. Zachowanie ucznia w szkole, które nie sprzyja procesowi edukacji, jest zawsze pewnym wyzwaniem dla nauczyciela. Tym niemniej, zachowania trudne są stałym elementem życia środowiska klasy szkolnej.

Z kolei Artur Kołakowski i Agnieszka Pisula wskazują, że „Analizując przyczyny, przebieg i skutki trudnych zachowań, warto podkreślić, że **uwaga ważnej dorosłej osoby zawsze jest dla dziecka czynnikiem wzmacniającym dane zachowanie**. Dzieci, nastolatki i dorośli najchętniej zdobywałyby pozytywną uwagę otoczenia (lubimy, kiedy inni zachwycają się naszymi sukcesami), jednak jeśli jest to niemożliwe, starają się skupić na sobie uwagę negatywną (kaganie, rozmowa na poważny temat, nagana nauczyciela). Zarówno pozytywna, jak i negatywna uwaga jest dla dzieci bardziej nagradzająca niż brak uwagi dorosłego⁷⁵.

Znaczącą rolę w prawidłowo przebiegającym procesie komunikacji interpersonalnej odgrywa ktoś, kto cieszy się uznaniem, poważaniem młodych ludzi. Posiadanie autorytetu sprawia, że zakres sprawdzania treści przez słuchających jest mniejszy, co pomaga w dialogu skoncentrować się na tym, co istotne, a nie np. na dość często występujących utarczkach słownych, uciszaniu uczniów itp., itd. Posiadający wśród młodzieży autorytet mentor nie wyzwala w słuchaczach ostracyzmu, ale to co mówi, spotyka się często z „otwartym” odbiorem. Budowanie przez nauczyciela autorytetu jest zadaniem żmudnym i najczęściej rozłożonym w czasie. Wymaga poznania samego siebie, rozpoznania oczekiwań innych, wrażliwego ukazywania uczniom przestrzeni między byciem a stawianiem się...

Sukces edukacyjny wymaga wielu poświęceń zarówno ze strony grona pedagogów uczących w danej placówce, jak również ze strony samych uczniów. W proces efektywnej edukacji zaangażowani powinni być również rodzice, którzy szczególnie w pierwszych etapach edukacji powinni wspierać proces dydaktyczny, pomagać w pokonywaniu fobii szkolnej, rozwiązywać razem z dzieckiem problemy związane z kontaktami rówieśniczymi, a w późniejszych latach powinni przyczynić się do wspierania własnego dziecka w procesie samorozwoju, wyzwalać kreatywności, autonomicznych poszukiwań własnej tożsamości, określania aspiracji, czy wreszcie nadawania sensu i celu życia.

Obserwowana od pewnego czasu ewolucja szkolnej przestrzeni edukacyjnej pomimo barier zmierza w kierunku zmian pozytywnych i skłania do konkluzji, że sukces edukacyjny jest skutkiem oddziaływania wielu czynników oraz wynikiem zaangażowania wielu osób, a nie tylko pojedynczego ucznia.

Słowa kluczowe: szkoła, sukces edukacyjny, młodzież, wychowanie, nauczyciel.

PRZYPISY:

- 1 A. Janowski, *Poznawanie uczniów*, [w:] T. Pilch (red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. IV, Warszawa 2005, s. 778.
- 2 P. K. Oleś, *Psychologia człowieka dorosłego. Ciągłość – zmiana – integracja*, Warszawa 2015, s. 76.
- 3 A. Janowski, dz. cyt., s. 778.
- 4 E. Sowa-Behtane, *Młodzież ponowoczesna*, Kraków 2015, s. 26.

⁵ A. Kołakowski, A. Pisula, *Sposób na trudne dziecko. Przyjazna terapia behawioralna*, Sopot 2016, s. 40.

BIBLIOGRAFIA:

- Aronson E., Wilson T. D., Akert R. M.: *Psychologia społeczna*. Poznań: Wyd. Zysk i S-ka, 2012. ISBN 978-83-7506-930-3.
- Dudzikowa M.: *Egzemplifikacje działań mechanizmów działań pozornych w obszarze edukacji*. W: M. Dudzikowa, K. Knasiecka-Falbińska (red.): *Sprawcy i/lub ofiary działań pozornych w edukacji szkolnej*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2013, s. 49–50. ISBN 978-83-7850-173-2.
- Janowski A.: *Poznawanie uczniów*, [w:] T. Pilch (red.): *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. IV, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”, 2005. ISBN 83-89501-41-4.
- Kleszcz M., Łączek M.: *Młodzież licealna wobec wartości, samotności i pasji*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2013. ISBN 978-83-7850-278-4.
- Kołakowski A., Pisula A.: *Sposób na trudne dziecko. Przyjazna terapia behawioralna*. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2016. ISBN 978-83-7489-203-2.
- Łączek T.: *Społeczne i edukacyjne uwarunkowania sukcesu życiowego młodzieży*. Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2014. ISBN 978-83-7133-589-1.
- Oleś K. P.: *Psychologia człowieka dorosłego. Ciągłość – zmiana – integracja*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 2015. ISBN 978-83-01-18112-3.
- Pankowska D., Sokołowska-Dzioba T.: *Skuteczna edukacja szkolna w kontekście zadań nauczyciela-wychowawcy*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2015. ISBN 978-83-7784-766-4.
- Sowa-Behtane E.: *Młodzież ponowoczesna*. Kraków, Akademia Ignatianum, 2015. ISBN 978-83-7614-214-2.
- Sztompka P.: *Szacunek*. W: M. Bogunia-Borowska (red.): *Fundamenty dobrego społeczeństwa. Wartości*. Kraków: Wydawnictwo Żnak, 2015, s. 251–261. ISBN 978-83-240-4067-4.
- Szymański M. J.: *Funkcje edukacji szkolnej w zmieniającym się społeczeństwie*. W: T. Lewowicki, B. Grabowska, A. Szczurek-Boruta: *Przemiany społeczno-cywilizacyjne i edukacja szkolna. Problemy rozwoju indywidualnego i kształtowania się tożsamości*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2005, s. 105–115. ISBN 83-7308-523-8.
- * * *
- Dr Tomasz Łączek** – pedagog, doktor nauk humanistycznych. Zatrudniony w Instytucie Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Opublikował ponad 50 artykułów naukowych oraz monografię z zakresu pedagogiki społecznej pt. *Społeczne i edukacyjne uwarunkowania sukcesu życiowego młodzieży* (2014).

Jak radzić sobie z fake newsami?

AGATA ŁUCZYŃSKA

Post-prawda to najważniejsze słowo w 2016 r. W świecie, gdzie króluje post-prawda liczą się przede wszystkim emocje i własne przekonania, a fakty przestają mieć znaczenie.

Fake news, czyli fałszywe wiadomości coraz mocniej wpływają na otaczającą nas rzeczywistość. Z tekstu dowiemy się, co zrobić żeby nie wpaść w pułapkę fake newsów oraz jak się przed nimi bronić. Oto 10 wskazówek, jak radzić sobie z fake newsami:

1. Czytaj nie tylko nagłówki i leady.

- Nie sugeruj się nagłówkami. To najłatwiejszy sposób na dezinformację. Twórcom fake newsów łatwiej zmienić sam nagłówek, niż spójnie napisać cały artykuł.

2. Uważaj na emocjonalny język i manipulację.

- Czy tekst budzi Twoje silne emocje? Czy historia jest bardzo brutalna? Czy autor używa mocnych określeń, wplata dużo wykrzykników? Wymyślanie fałszywych informacji jest niezwykle łatwe – a im więcej emocji budzą, tym częściej są udostępniane.
- Jeśli jakaś informacja albo cytat z czyjejś wypowiedzi Cię oburzył, koniecznie sprawdź, czy inne źródła też podają tę informację.

3. Uważaj na swoją własną stronniczość.

- Pamiętaj, że najbardziej lubimy te historie, które potwierdzają naszą wizję świata. Twórcy fake newsów korzystają z tego nagminnie.
- Cały czas patrz na siebie trochę z boku i zadawaj sobie pytanie: czy to jest prawdziwe, czy po prostu chcę, żeby to było prawdziwe? I odwrotnie: nie odrzucaj z góry informacji, które nie pasują do Twojej wizji świata.
- Fake newsy to często teorie niemożliwe do zweryfikowania. Przy ich ocenianiu kieruj się zdrowym rozsądkiem.

4. Przeprowadź z informacją wywiad, tak jakby była osobą.

- Pamiętaj – wystarczy, że jeden element jest podejrzany albo nieprawdziwy, żeby zmienić się kontekst. Wraz z kontekstem zmienia się cała wypowiedź.

– ŹRÓDŁO – kto to powiedział?

– CZAS I DATA – czy to się wydaje możliwe? Czy jest spójne?

– MIEJSCE – czy to się stało tam, gdzie powiedzieli, że się stało?

- Sprawdź, czy informacja jest spójna z innymi znanymi w sieci. Autorzy fake newsów często nie przejmują się tym, że informacje przeczą sobie nawzajem.

Rys. D. Sterna

5. Sprawdź źródło i autora postu.

- Zwróć uwagę na URL stron, z których pochodzi informacja. Dużo stron podsztywa się pod prawdziwe i znane źródła (oryginał: abcnews.go.com; fałszywa strona: abcnews.com.co).

- Zobacz, kto jest autorem postu. Profil autora może dużo powiedzieć o wiadomości, którą czytasz. Co autor wcześniej publikował? Jak często? Na jakie tematy?

- Jeśli post jest przekazany dalej, sprawdź, kto zamieścił tę historię jako pierwszy. Jaki jest związek autora z historią? Czy autor postu był na miejscu zdarzenia? Skąd wziął swoje informacje? Skąd post został nadany?

- Kiedy konto Twojego źródła zostało utworzone? Sprawdź nazwę użytkownika i znajdź jego inne konta. Możesz wykorzystać następujące narzędzia:

- Spokeo
- Whitepages
- Pipl
- Accurint
- Who.is
- Facebook
- LinkedIn

6. Sprawdź, czy zgadza się miejsce zdarzenia.

- Jeśli autor twierdzi, że był osobiście na miejscu zdarzenia, sprawdź, jaki jest związek źródła/autora z tym miejscem.

Czy jest prawdopodobne, żeby osoba pisząca wiadomość naprawdę się tam znalazła? Czy inne informacje, które opublikowała, to potwierdzają? Czy można sprawdzić geolokalizację źródła? W tym celu wykorzystaj:

- Google earth
- Streetview
- Wikimapia

- Zwróć uwagę, czy film lub zdjęcie są autentyczne. Czy na pewno przedstawiają miejsce zdarzenia? Czy nie ma takiej pewności? Czy tablice rejestracyjne, znaki, napisy na witrynach sklepowych pokazują, z jakiego kraju/miejsca pochodzi zdjęcie? Czy na filmikach słychać akcent – jeśli tak to jaki?

7. Sprawdź, czy zgadza się czas.

- Koniecznie sprawdź, czy zdjęcia lub filmy pojawiają się po raz pierwszy w kontekście tej historii. Autorzy fake newsów stosunkowo często korzystają ze zdjęć znalezionych w internecie. Wykorzystaj narzędzia do poszukiwania oryginałów zdjęć:

- Reverse image search
- TinEye

- Sprawdź też, czy informacja o czasie pokrywa się z innymi szczegółami: np. jak pada cień, jaka jest pora roku, jak ubrani są ludzie. Wykorzystaj do tego:

- Wolfram alpha
- Find my shadow

- Jeśli wciąż nie masz pewności, sprawdź źródło zdjęcia:

- Jeffrey's exif viewer

8. Pamiętaj, że zdjęcia i filmy też można łatwo zmienić.

- Fałszywe zdjęcia są bardzo popularnym narzędziem manipulacji. Autorzy fake newsów często wykorzystują sfałszowane zdjęcia (Photoshop).

- Pamiętaj, że osadzenie zdjęcia w fałszywym kontekście lub dodanie nieprawdziwego opisu pod zdjęciem to też rodzaj manipulacji.

- Filmy zwykle traktujemy jako dużo bardziej wiarygodne źródło informacji niż

tekst czy nawet zdjęcie. Dużo rzadziej je sprawdzamy, a to błąd. Tak jak w przypadku zdjęć, pamiętaj, że kontekst jest kluczowy!

9. Zweryfikuj historię w innych źródłach.

Większość sprawdzonych informacji publikowana jest w wielu różnych mediach. Jeśli wiadomość wydaje się być podejrzana, sprawdź, jakie jeszcze media ją opublikowały.

10. Zastanów się zanim udostępnisz dalej.

• Siłę fake newsów tworzą ci, którzy udostępniają je dalej. Każde dalsze udostępnienie to uwiarygodnienie historii. I tak plotka zamienia się w pewną informację.

FAKE NEWSY – OGÓLNE ZASADY:

- Dominują w nich obrazki/zdjęcia oraz krótki tekst.
- Przekaz jest silnie nacechowany emocjonalnie: wykorzystuje mowę nienawiści, pokazuje brutalne, poruszające sceny i obrazy.
- Często udają przekaz z pierwszej ręki.
- Wykorzystują ogólnie znane prawdy i przekonania.
- Często ukazują półprawdę, przeinaczają fakty w taki sposób, że nie można się zorientować gdzie się zaczyna, a gdzie kończy informacja sprawdzona. Opierają się na założeniu, że częściowa prawda potwierdza prawdziwość całości.
- Czasem opisują prawdziwe zdarzenia, ale zmieniają ich kontekst.
- Prawie zawsze zawierają zdjęcia lub filmy, co pomaga szybko zwiększyć zasięg:
 - 60% szybciej procesujemy informacje graficzne;
 - 94% więcej udostępnień mają te posty, które zawierają duże zdjęcia (w porównaniu do tych, które mają małe obrazy);
 - 2 razy więcej polubień zyskują te posty, które zawierają grafikę.
- Nie informują o tym, że podana informacja może nie być pewna.
- Unikają niuansów i różnych punktów widzenia.

Materiał Fundacji Szkoła z Klasą. Autorka: Agata Łuczyńska. Licencja: CC-BY-SA 3.0

Korzyści z Euro Innowacji (Erasmus+ KA1), czyli nowa jakość w nauczaniu

DR MAŁGORZATA JANUSIEWICZ

Na łamach „Hejnału Oświatowego” opowiadałam już o projekcie Euro Innowacje, realizowanym w ramach Erasmus+ akcja KA1/Mobilność Kadr. O przygotowaniach i szkoleniach, w których uczestniczyło kilkoro nauczycieli z Zespołu Szkół Ekonomiczno-Administracyjnych we Wrocławiu.

Oczywiście najgłębszy sens i cel uczestnictwa w projekcie polega na wykorzystaniu nowych umiejętności i doświadczeń w pracy z uczniami. I rzeczywiście tworzą one teraz zupełnie nową jakość w nauczaniu. Chciałabym opisać niektóre z działań podjętych przez nauczycieli zaangażowanych w Euro Innowacje.

Współpraca ponad granicami

Projekt Euro Innowacje zakładał nawiązanie kontaktów ze szkołami za granicą i umożliwienie uczniom kontaktów z rówieśnikami. Takie możliwości daje platforma eTwinning. Wraz z zaprzyjaźnioną szkołą NMS5, Otto Glöckel Schule z Linz w Austrii rozpoczęliśmy w grudniu ub. r. projekt pt. „Xmas Cards”. Wkrótce dołączyło jeszcze 6 innych europejskich szkół: 2 włoskie szkoły z Neapolu i Pescary, 1 z Hiszpanii, 2 szkoły z Turcji i liceum z Rumunii. Powstał harmonogram projektu (Project Schedule), do wspólnej przestrzeni (TwinSpace) zostali zaproszeni uczniowie, w ‘dzienniku’ (Project Journal) uczestnicy zapisywali zrealizowane i zaplanowane poczynania. W trakcie realizacji projekt ewoluował – pojawiały się nowe pomysły, propozycje. W przypadku pytań lub problemów technicznych można było się zwrócić o pomoc do Narodowego Biura Kontaktowego Programu eTwinning. Inspiracji można było szukać na <http://www.etwinning.pl/kategoria/ciekawe-projekty/>.

Tuż po świątach efekty projektu okazały się imponujące: powstało kilka albumów zdjęć (łącznie ponad 160 plików jpg). Kartki świąteczne zapisywane były również w postaci plików doc, pdf, ppt, część została zebrana w filmikach video (z muzyką oraz animacjami). Wi-

dać było zaangażowanie nauczycieli i ich podopiecznych. Na platformie uczniowie mieli możliwość komunikacji z zagranicznymi rówieśnikami. Na TwinSpace zamieściliśmy również specjalne życzenia w formie mówiącego awataru, który składał życzenia wszystkim uczestnikom projektu, wykorzystując słowa Boba Hopę: „My idea of Christmas, whether old-fashioned or modern, is very simple: loving others. Come to think of it, why do we have to wait for Christmas to do that?”.

W grudniu przystąpiliśmy także do innego projektu zatytułowanego „Wishes for 2017”. Jednym z etapów było zaproponowanie logo i wybór logotypu. Ważnym celem było wykorzystanie różnorodnych narzędzi internetowych i informatycznych. Prezentacje miały bardzo różne formy, m.in.: stron internetowych, plików PDF, padletów. Nasza szkoła stworzyła elektroniczne „drzewo życzeń”. Tło padletu stanowi ilustracja przedstawiająca konary drzewa, a „karteczki” z życzeniami zostały ułożone w kształcie korony i pnia. Mieliśmy okazję współpracować z 19 szkołami z całej Europy.

Inne działania twórcze

Komiksy, e-książki, filmy, podkasty, kanały You Tube, autorskie strony WWW

Udział w szkoleniach zachęcił nauczycieli do wykorzystania ciekawych aplikacji komputerowych i działań kreatywnych w procesie nauczania. Na przykład: uczniowie tworzyli w internetowym serwisie Storybird elektroniczne opowiadania w ramach Online Books. Teksty pisane były po angielsku w ramach zajęć z tego języka, ale wykorzystać można tę metodę także w pracy na innych przedmiotach.

Poniżej można obejrzeć wybrane opowiadania (oryginalne elektroniczne książki na stronie Storybird: <https://storybird.com/books>).

Komiksy

Trochę innym, ale podobnym pomysłem, jest wykorzystanie aplikacji do tworzenia komiksów „Toondoo”. Wcześniej miałam okazję zapoznać się z „Toondoo” w czasie kursu na platformie eTwinning pt. „Tydzień z komiksem”. Młodzi autorzy – oprócz Toondoo – korzystali z programu Corel oraz z edytorów grafiki wektorowej.

Mówiące awatary

Do zadania wprowadził jeden ze stworzonych przez nauczyciela awatarów – „goblin w czerwonym kapeluszu”, zamieszkujący ciemne zakątki szkoły. Zapraszał do projektu, ale nie zdradzał zbyt wielu szczegółów. Poruszająca się i mówiąca postać niewątpliwie wywołała zainteresowanie młodzieży... Uczniowie zapoznali się ze stroną <http://www.voki.com/>. Na początku młodzież ‘tworzyła’ i ubierała swoje postacie, wybierała tło. Następnie dzięki funkcji „Tekst to Speech” tworzyła wypowiedź, którą odczytuje awatar – głosem i z akcentem zaznaczonym przez autora! Uczniowie rozpoczęli pracę w szkole, otrzymali techniczne wskazówki, ale kończyli zadanie samodzielnie w domu.

Autorska strona WWW

Wszystkie zasoby sieciowe, możliwości, programy i metody pracy przedstawione na szkoleniach w ramach Erasmusa+ inspirują do tworzenia własnych materiałów, ćwiczeń i warsztatu cyfrowego. To z tego powodu powstał także literaturoznawczy serwis www tworzony w wordpresie. Oczywiście ważne jest to, że ma się on wciąż rozbudowywać i rozrastać, także przy współudziale uczniów. Celem autorki jest stworzenie miejsca, w którym można znaleźć porady dotyczące tego,

jak pisać wypracowania, jak analizować tekst poetycki, w jaki sposób czytać teksty dawne, a jak współczesne, gdzie znajdziemy wolne lektury, a gdzie inne niezwykle przykłady literatury – np. elektronicznej... To dopiero początek, ale już zapraszamy na Literaturoznawca.wordpress.com. Równie ważne są strony i zasoby cyfrowe tworzone przez uczniów – np. w ramach przygotowania do matury własny serwis z ćwiczeniami i informacjami z różnych przedmiotów.

Film i nagranie typu „role play”

Uczniowie przygotowali projekt filmowy: *Court trial*. Pomysł na to działanie został zaczerpnięty ze strony onestopenglish.com – bogatego źródła materiałów dla nauczycieli języka angielskiego; link do scenariusza: <http://www.onestopenglish.com/community/lesson-share/pdf-content/courtroom-drama-lesson-plan/553253.article>. Było to zadanie typu *role play*, gdzie każdy uczeń miał przydzieloną rolę w rozprawie sądowej: sędzia, prokurator, obrońca, oskarżona, świadkowie. Uczniowie otrzymali opis popełnionego „przestępstwa”, zarys ról do odegrania.

Pierwszą fazą projektu było opanowanie słownictwa kryminalno-sądowego, ustalenie kolejności wypowiedzi oraz ich napisanie w języku angielskim. W trakcie prób odegrania „rozprawy” uczniowie często dokonywali zmian w wypowiedziach, dodawali nowe wątki. Końcowym etapem było przygotowanie kilku rekwizytów, nakręcenie „rozprawy” z podziałem na sceny oraz zmontowanie materiałów w jeden film. Podobny filmik można przygotować w odniesieniu do nauki na języku polskim – np. rozprawa Antygony lub króla Edypa. Można też nagrać własne proste eksperymenty biologiczne czy fizyczne. Najbardziej popularne programy, które mogą służyć temu celowi, to **Movie maker** i **Kodi.tv**: <https://kodi.tv/about/>.

Ćwiczenia utrwalające, testy, sprawdziany

Baza ciekawych programów i adresów

Aby nie przepały gdzieś wśród innych materiałów zasoby związane z wykorzystaniem technologii informatycznych w nauczaniu, powstał zbiór użytecznych adresów sieciowych i krótkich opisów programów zebranych na stronie szkoły. Każdy zainteresowany może z nich skorzystać pod adresem:

<http://zsea.wroclaw.szkolnastrona.pl/blog1/language/pl/blog/2016/11/27/the-resource-erasmus-czesc-1/> oraz <http://zsea.wroclaw.szkolnastrona.pl/blog1/language/pl/blog/2016/11/27/the-resource-erasmus-czesc-2/>

Warto, by korzystali z nich także inni nauczyciele. I nie tylko nauczyciele – zasoby językowe mogą służyć ambitnym uczniom do indywidualnej nauki. Przede wszystkim warto pamiętać o aplikacjach powszechnie używanych, których możliwości są często niedoceniane, a pozwalają na tworzenie prac grupowych i koordynowanie projektów, zbieranie zasobów pomocniczych. Chodzi tu m.in. o aplikacje google’a: szczególnie o dysk wirtualny, translator i blogger.

Pośród opisanych programów znalazły się i takie: Multidict przydaje się bardzo do pracy z klasami dwujęzycznymi, dla nich (ale także dla użytku własnego) to bezcenne narzędzie. Służy do tłumaczenia całych stron internetowych z wykorzystaniem bardzo dużej ilości słowników językowych dostępnych online. Proste w obsłudze, intuicyjne i bardzo przydatne, tak w kilku słowach można je opisać: <http://multidict.net/wordlink/>

Testowanie, utrwalanie, gry edukacyjne

By uatrakcyjnić proces utrwalania materiału i sprawdzania wiadomości, warto użyć możliwości stwarzanych przez technologię i oprogramowanie, np.: na stronie <https://en.educaplay.com/> znajdziemy quizy, krzyżówki, gry dotyczące właściwie każdego tematu i przedmiotu, możemy też stworzyć własne, podobnie na <https://quizlet.com/>, gdzie wykorzystać możemy smartfony do aktywnego udziału uczniów. Platforma skupia się na sześciu metodach nauczania: fiszki, tryb nauki, rozsypanka, dyktando, test, wyścig z czasem.

Educaplay: <http://en.educaplay.com/> – to platforma do tworzenia multimedialnych zadań edukacyjnych. Educaplay nie potrzebuje żadnego oprogramowania. Wystarczy tylko przeglądarka z wtyczką flash.

Puzzlemaker to narzędzie do tworzenia krzyżówek

Jest to ciekawa forma sprawdzenia wiedzy uczniów, zwrócenia ich uwagi na pisownię wyrazów lub definicje: http://puzzlemaker.discoveryeducation.com/CrissCrossSetupForm.asp?campaign=flyout_teachers_puzzle_crisscross

Po krótkim przeszkoleniu także uczniowie przygotowują krzyżówki na zadany temat, samodzielnie dokonując wyboru ważnych lub trudniejszych dla nich słówek lub pojęć, a następnie uzupełniają krzyżówki kolegów i koleżanek na zajęciach, co dobrze się sprawdza jako powtórzenie przed sprawdzianem lub kartkówką. Jest to swego rodzaju maszyna do przygotowywania kart pracy na dowolną lekcję o dowolnym temacie. Począwszy od wykreślanek, poprzez domina, układanki, na krzyżówkach kończąc. I co ważne, jest to produkt bez licencji i bez żadnych dodatkowych opłat.

ART
BIOLOGY
CHEMISTRY
DRAMA
ECONOMICS
GEOGRAPHY
GYMNASTICS
HISTORY
LAW
MATHEMATICS
PHYSICS

Skorzystać można także z <https://quizizz.com/> lub z <http://www.quizfaber.com/index.php/en> – to świetne narzędzia do tworzenia testów jako strony web z różnego rodzaju odpowiedziami (otwarte, zamknięte itp.). Istnieje tam zasób testów w języku polskim.

Mindomo to narzędzie do tworzenia map myślowych

Na zajęciach uczniowie wprowadzali własne pomysły, np. dodawali do map animacje, korzystali z funkcji tworzenia prezentacji, czy też wpadli na pomysł nagrywania głosu. Dzięki oglądaniu i dyskusowaniu o nowo powstających mapach pojawiało się coraz więcej nowych pomysłów. Oprócz multimedialnych (ilustracje, filmiki, nagrania dźwiękowe) autorzy map dodawali również przykłady użycia słów, ćwiczenia, ‘thesaurusy’, definicje. Młodzież w kreatywny sposób korzystała z dostępnych w systemie ikon, np. czerwoną chorągiewką ozna-

czła zagadnienia trudne do zapamiętania, zieloną – łatwe, znakiem zapytania do tej pory nieznane, numerkami oznaczała poszczególne części mapy...

To tylko niektóre działania zainicjowane dzięki projektowi Euro Innowacje i wykorzystywane w tej chwili w pracy nauczycieli ZSEA, mam nadzieję, że choćby niektóre z nich się Państwu podobają.

Współpraca: Arleta Szydłowska, Szymon Kiecenka, Wioletta Waldowska

Słowa kluczowe: współpraca, projekt Euro Innowacje.

* * *

Dr Małgorzata Janusiewicz jest nauczycielem dyplomowanym, polonistą, egzaminatorem maturalnym i ekspertem do spraw awansu zawodowego nauczycieli. Uczy od 25 lat, obecnie

w szkole ponadgimnazjalnej w Zespole Szkół Ekonomiczno-Administracyjnych we Wrocławiu. Uczy także przedmiotów autorskich, np. Języka Komunikacji Nowych Technologii. Jest autorką książki *Literatura doby Internetu*, wyd. Universitas, Kraków 2013.

Ojczysty – dodaj do ulubionych

Ruszyła kolejna odsłona kampanii społecznej „Ojczysty – dodaj do ulubionych” prowadzonej przez Narodowe Centrum Kultury na zlecenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Nowy, animowany film krótkometrażowy *Z jak zagadka*, to zabawna historia detektywa poszukującego skradzionych literom znaków diakrytycznych.

Kształtowanie świadomości językowej Polaków i propagowanie dbałości o poprawność polszczyzny to podstawowe cele kampanii społeczno-edukacyjnej Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ojczysty – dodaj do ulubionych”. Kampania ma przypominać o roli i miejscu języka ojczystego w życiu Polaków; ma przyczynić się do podnoszenia świadomości językowej, do ugruntowania poczucia, że polszczyzna jest tworzona przez każdego użytkownika i że to każdy z nas jest za nią odpowiedzialny.

Polszczyzna jest jednym z 25 najczęściej używanych języków na świecie – służy jej ponad 40 milionów ludzi w Polsce i poza jej granicami. To między innymi za sprawą wspólnego języka ludzie, którzy żyją w różnych częściach świata, należą do różnych środowisk czy pokoleń – czują, że należą do jednej wspólnoty.

Więcej: <http://www.nck.pl/ojczysty/aktualnosci/>

Praktyka zawodowa w Londynie – projekt Erasmus+

WIOLETTA PERZANOWSKA

24 maja br. w Centrum Kształcenia Ustawicznego im. J. Matejki w Krakowie odbyło się uroczyste zakończenie i podsumowanie projektu „Zagraniczna praktyka szansą na rozwój osobisty i zawodowy” (nr 2016-1-PL.01-KA102-025512) zrealizowanego w ramach programu Erasmus+.

W dniach od 30 stycznia do 10 lutego 2017 r. 20 słuchaczy Szkoły Policealnej dla Dorosłych CKU w zawodach technik administracji oraz technik informatyk wzięło udział w praktykach zawodowych w przedsiębiorstwach w Londynie. Słuchacze w zawodzie technik administracji (11 osób) odbyli praktyki m.in. w biurach nieruchomości: Warwick Estate Agents, Maple Estates, przedszkolu Learning Stars Montessori Children's House czy fundacjach prowadzących „charity shops”. Słuchacze w zawodzie technik informatyk (9 osób) odbyli praktyki w firmach informatycznych, takich jak: Oxfam Stanmore Zettabyte IT, Stamford Hill Computers, Prontaprint Harrow, Prontaprint Chiswick, Prontaprint East Sheen, PC MACgicians, Paiwand. Instytucją pośredniczącą w zorganizowaniu praktyk był renomowany ADC College w Londynie.

Celem projektu było uzyskanie przez uczestników dodatkowych kompetencji zawodowych dzięki poszerzeniu wiedzy i umiejętności z zakresu administracji

i informatyki oraz wykorzystanie jej w praktyce w rzeczywistym, międzynarodowym środowisku pracy w czasie dwutygodniowych staży zawodowych w przedsiębiorstwach w Londynie.

Dodatkowo uczestnicy rozwinęły kompetencje językowe, zwłaszcza w zakresie posługiwania się językiem angielskim zawodowym oraz zdobyli nowe doświadczenia i kontakty zawodowe. Przełamali barierę w komunikowaniu się i używaniu języka angielskiego podczas kontaktów z rodzinnymi użytkownikami języka (byli zakwaterowani u angielskich rodzin) oraz poznali historię i kulturę Wielkiej Brytanii, zwiedzili zabytki i muzea w Londynie podczas całonocnej wycieczki z przewodnikiem oraz we własnym zakresie w czasie wolnym, m.in. Westminster – budynek parlamentu, Big Bena, katedrę Westminster Abbey, pałac Buckingham, Tower, katedrę St Paul's, teatr szekspirowski *Globe*, Trafalgar Square, Piccadilly Circus oraz wspaniałe londyńskie muzea – Muzeum Nauki, Muzeum Historii Naturalnej, Muzeum Wiktorii i Alberta, British

Uczestnicy praktyki zawodowej w Londynie, fot. D. Buczek

Sluchacze CKU Kraków na praktyce w Londynie, fot. D. Buczek

Muzeum, Galerię Narodową czy Tate Modern.

Dofinansowanie projektu z Unii Europejskiej ze środków Erasmus+: 41 368 euro.

24 maja br. odbyło się uroczyste zakończenie i podsumowanie projektu, w którym wzięli udział zaproszeni goście: przedstawiciel Urzędu Miasta Krakowa z Biura Funduszy Europejskich pan Grzegorz Grzybczyk, dyrektor Centrum Kształcenia Praktycznego – pan Marek Filipczyk, kierownik ds. Kształcenia Ustawicznego CKP – pani Barbara Dobrek, przedstawiciel ZNP w Krakowie pani Jadwiga Ciepłińska, redaktor naczelny „Hejnału Oświatowego” pani Daria Grodzka.

Pani dyrektor CKU Krystyna Łabędzka podsumowała projekt. Koordynator projektu pani Wioletta Perzanowska zaprezentowała przebieg praktyk zawodowych w Londynie. Uczestnicy praktyk otrzymali certyfikaty poświadczające odbycie stażu w Londynie wydane przez CKU, a potwierdzone przez ADC College w Londynie.

Słowa kluczowe: praktyki zawodowe, Erasmus+.

* * *

Wioletta Perzanowska – pracuje jako nauczyciel języka angielskiego w Centrum Kształcenia Ustawicznego w Krakowie oraz w Zespole Szkół w Dobczycach, tłumaczka literatury anglojęzycznej, m.in. współczesnych nowozelandzkich sztuk teatralnych wydanych w antologii *Dwa oceany* oraz opowiadań Vivienne Plumb pt. *Schówek na rękawiczki*.

Zdrowie w pigułce – Aktywne Zielone Przedszkole ...i nie tylko

— EWA GIERACKA, ELŻBIETA PTAK, IWONA DURAN —

„...dopomóc w kształtowaniu istoty harmonijnej, swobodnej (...) istoty w pełni odpowiedzialnej, umiejącej odkryć sztukę życia...” (R. Mandra). Te słowa bardzo dobrze odzwierciedlają istotę naszych działań. Działania pełnych twórczego zapału, nasyconych pomysłowością i iskrą kreatywności.

Nasze przedsięwzięcie było bogate w cały wachlarz propozycji dla dzieci, obmyślane tak, aby każdy i mały, i ten większy potrafił odkryć „sztukę życia”. **Bo zdrowy styl życia to ... sztuka, ...to harmonia pomiędzy naszym zdrowiem, aktywnością fizyczną, emocjami, umysłem, duchem i życiem z innymi.** Poszukując różnorodnych form aktywności, serwujemy dzieciom cały kompleks „witamin” wzmacniających ich ciało, chęć do działania, pokonywania swoich słabości i ...czerpania radości. A gdy do aktywności fizycznej dołączymy zdrowe nawyki żywieniowe, pozytywne myślenie, relaks – to otrzymujemy pakiet „w promocji”, a może w promocyjnej cenie? ...bo przecież koszt niewielki, a zysk na całe życie.

Aktywne Zielone Przedszkole to zwieńczenie naszych działań propagujących zdrowy styl życia. To przedsięwzięcie zintegrowane z szeregiem codziennych i niecodziennych pomysłów realizowanych z dziećmi. Nie możemy ich tutaj pominąć, ponieważ wszystko razem stanowi jedną całość. We wszystkich tych konwencjonalnych i tych „naszych” trochę „innych” dostrzeżemy poszczególne zasady zdrowego stylu życia, które my ujęłyśmy wg własnego pomysłu.

Po pierwsze, aby mieć siłę i energię do codziennej pracy, nauki i zabawy, musimy się zdrowo i świadomie odżywiać i zadbać o zdrowy sen. Dlatego z dziećmi poznawaliśmy piramidę żywieniową, którą zresztą sami plastycznie stworzyliśmy w obrysowanej sylwetce Basi, spotkaliśmy się z panią dietetyką z dziecięcego Szpitala św. Lu-

dwika, uczestniczyliśmy w warsztatach w Krakowskich Wodociągach, dzięki którym wiemy, że picie wody jest bardzo ważne.

Sami organizowaliśmy warsztaty kulinarne – były babeczki z dyni i ciasto marchewkowe, i cukiniowe..., a na szczególną uwagę zasługują zdrowe słodczyce, np. pełnoziarniste ciasteczka słodzone naturalną stewią, innym razem zdrowe jaglane babeczki z mlekiem kokosowym. A dzięki zorganizowaniu Kiermaszu Zdrowia wszyscy mogli spróbować naszych wyjątkowych pyszności. Jak się okazuje, dzieci mają świadomość tego, że owoce są zdrowe, ale dziwnym trafem nie chcą ich chętnie jeść... Postanowiłyśmy pokazać zarówno naszym podopiecznym, jak i ich rodzicom, że wspólna zabawa w gotowanie może okazać się fantastyczną, smaczną, ale i twórczą przygodą – choćby dlatego, że na talerzach powstawały cudne obrazy, owocowe rzeźby, ...a co najważniejsze taka twórczość zniknęła w okamgnieniu w roześmianych buziach.

Po drugie aktywność, ruch, wypoczynek, relaks. Nie byłybyśmy sobą, gdybyśmy nie poszukiwały „czegoś innego”. Codzienna gimnastyka czasem była niecodzienna, np. zainspirowana jogą. Zapachniłyśmy naszą salę orientalnymi przyprawami curry, kuminem, imbirem, cynamonem, ...by poczuć się jak na dalekiej wyprawie, gdzie ćwiczenia przybierały postać drzewa, orła, krokodyla, węża czy księżycy. Obok zabaw ruchowych, relaksacyjnych mogliśmy dzieciom zaproponować zajęcia w szkółce piłkarskiej, zumbę w klubie fitness, jazdę konną w stadninie koni

huculskich, wyprawę do gospodarstwa „Pszczółki” oraz grę terenową, która została przygotowana wspólnie z rodzicami i dzięki nim. Wszystko po to, by małym i dużym pokazać, że obraz realny, w którym my jesteśmy głównymi bohaterami, daje nam nieporównywalnie więcej „zdrowej” satysfakcji niż bierne śledzenie akcji przed telewizorem.

Staraliśmy się różnorodne uroczystości przedszkolne spędzać aktywnie, stąd zawody sportowe z Misiem z okazji Światowego Dnia Pluszowego Misia (nawet ulubione przytulanki w tym dniu poczuły się bardziej szczęśliwe). Bardzo aktywnie na sportowo i tanecznie świętowaliśmy Dzień Babci i Dziadka, co zyskało ogromną aprobatę naszych gości, którzy chcieliby tak świętować co tydzień. A etiuda Doroty Gellner „Tatusiowie i zdrowie” przedstawiona z okazji ich święta okazała się wspaniałą zabawą i zachętą do wspólnych zabaw ruchowych. Tym razem to dzieci jako strażnicy ZDROWIA uświadomili Tatusiom, że „biegi, ale te w samochodzie” czy „bieg przez płotki do ciotki na tłusty obiadek”, czy „skok w dal do cukierni na serniczek i po piernik” zawsze źle się kończą. Na szczęście nasi mali propagatorzy zdrowia mieli rozwiązanie: „...to my lepszy pomysł mamy na plac zabaw zapraszamy! Piłka, rower, hulajnoga TO DLA ZDROWIA LEPSZA DROGA!!!”. To zaproszenie zadziało magicznie.

Na ćwiczeniach gimnastycznych Metodą Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne wybraliśmy się w odwiedzinach do Baby Jagi na Andrzejki, gdzie była waga, lustro, tapczan, rozwiązywaliśmy paczkę, przechodziliśmy przez tunel, płynęliśmy tratwą, a nawet „upiekliśmy pizzę na razowym cieście”. Wszystko z rodzicami, w ruchu, w niecodziennej bliskości naszych ciał – bo na tratwie dzieci turlały się też po obcych rodzicach, rodzice i dzieci... przeschęśliwi, w radosnej atmosferze, ze 100% frekwencją. Na koniec wspólnej wyprawy każdy mały sportowiec wykonał z pomocą rodzica swoją pierwszą wyjątkową koszulkę sportową – z imieniem i numerem, która towarzyszyła im w kolejnych przygodach sportowych.

Oprócz tego zaprosiliśmy do przedszkola sensei z Krakowskiego Klubu OYAMA Karate. Zimą przygotowaliśmy się do ferii na nartach, wtedy niektóre dzieci po raz pierwszy miały narty na nogach, tu pojawił się kolejny pomysł –

być może za rok spotkamy się wspólnie na stoku... Dzięki pomocy rodziców (mamy pielęgniarki i zaprzyjaźnionego policjanta) odbyła się wycieczka rowerowa. Musimy jeszcze wspomnieć, że biorąc udział w zajęciach sportowych w Akademii Przedszkolaka w Tauron Arenie, wzięliśmy udział w konkursie plastycznym na logo akcji i ...zdobyliśmy I miejsce – jesteśmy z siebie dumni, zwłaszcza, że praca Paulinki to kwintesencja naszych działań. Po licznych działaniach każde dziecko stworzyło swoją prezentację na temat „Mój idol sportowy”. Oczywiście Lewandowski i Leo Messi dominowali, a dzieci okazało się mają kolejny wspólny „mianownik”, czyli można rozwijać prawidłową interakcję.

Aktywne Zielone Przedszkole to zwieńczenie naszych działań propagujących zdrowy styl życia.

Szukałyśmy nietypowych rozwiązań ruchowych. Jak się okazało, do największych atrakcji należały zajęcia na ścianie wspinaczkowej w Centrum Wspinaczkowym FORTECA – gdzie po trudach wspinania się był czas na relaks, czyli huśtawki na linach. Natomiast w parku trampolin – Gojump nie tylko skakaliśmy na trampolinach i do basenu pełnego gąbek, ale w strefie GONinja złamaliśmy „zasadę grawitacji”. Zabawy w tych niecodziennych miejscach wyzwoliły w dzieciach niezapomniane emocje i przeżycia. Przedszkolaki z niepewnością, ale i determinacją dążyły do osiągnięcia celu. Wymowne było stwierdzenie jednego z chłopców – zadziwionego swoim wyczynem – „...widziała pani ... zrobiłem to ... jestem mistrzem!!!”. I dzięki tym słowom możemy powiedzieć...

Po trzecie radość, zadowolenie, wiara we własne siły, pozytywne myślenie przez kolejne lata pracy z dziećmi, patrzyliśmy, jak rosną, jak dojrzewają, jak się rozwijają, jak dużo wiedzą, co to znaczy „zdrowo żyć”. Wiedzieliśmy, że jeżeli chcemy, aby opuściły przedszkole radosne, pewne siebie i zadowolone, to przyszedł ten czas, aby wzmocnić nasze dotychczasowe działania. Zaserwowałyśmy im „zdrowie w pigułce” – AKTYWNE ZIELONE PRZEDSZKOLE.

Zanim pierwszy raz starszaki 5–6-latki uczestniczyły w tym przedsięwzięciu, my przez kilka lat bardzo starannie

przygotowywałyśmy to niezwykle wydarzenie. Opracowanie idei, poszukiwanie ciekawych rozwiązań, wspaniałych wolontariuszy, animatorów, trenerów i sponsorów pozwoliło nam, dzieciom, ale i rodzicom dojrzeć do decyzji ...jeździemy. Nie chcieliśmy, aby był to wyjazd tylko wypoczynkowo-turystyczny, ale przede wszystkim bardzo aktywny. Dlatego zaprosiliśmy do współpracy trenerów i animatorów z zaprzyjaźnionej szkoły siatkarskiej, którzy pomogli nam opracować program Aktywnego Zielonego Przedszkola. Program zgodny z zasadami zdrowego stylu życia – aktywność, sen, wypoczynek, relaks, zadowolenie, wiara we własne siły i odżywianie.

I od tego zaczniemy – odżywialiśmy się bardzo zdrowo – opracowaliśmy zdrowy jadłospis z wykorzystaniem regionalnych i ekologicznych produktów. Dzieci same komponowały swoje posiłki, chociażby niezwykle kanapki z dżemem, salami i ogórkiem ...i o dziwo wszystkie one zniknęły w umorusanych buziach. Taka samodzielność sprawiała, że dzieci czuły się pewnie siebie i odpowiedzialne. A trzeba było sobie dobrze pojeść, bo czekało mnóstwo atrakcji. Dzieci podzielone na grupy same wymyślały sobie nazwy, rysowały swój znak, wymyślały okrzyk. Zapoznały się z planem każdego dnia pobytu – symbolami oznaczono kolejne atrakcje. Wspólnie ustaliliśmy zasady zachowania i postępowania podczas Aktywnego Zielonego Przedszkola.

Każdy dzień rozpoczynał się poranną gimnastyką razem z animatorami na świeżym powietrzu. A potem ...na przykład niecodzienne i niespotykane zajęcia z survivalu. To było niesamowite obserwować, jak w lesie dzieci pod opieką animatora uczyły się budować szałas – same szukały i przynosiły gałęzie, układały je tak, aby szałas stał się schronieniem. Ich miny, gdy szałas był gotowy – bezcenne. Poznały także, jak buduje się ognisko, a także jak np. piachem można je zgasić. Uczyły się, jak pokonywać strome zbocza, zwłaszcza gdy trzeba zejść całą grupą – okazało się że schodzi się bokiem.

Każda „bardzo aktywna” atrakcja przeplatana była „bardzo relaksacyjną”. Wtedy przedszkolaki grały w gry planszowe (oczywiście na świeżym powietrzu), korzystały z placu zabaw, grały w badminton, w piłkę, hula hop, rzucały do celu i skakały na ulubionej

trampolinie. Ale każdy z niecierpliwością już czekał, zerkał na plan zajęć i na sygnał zbiórki, i był gotowy do kolejnych niespodzianek. Czekala ścianka wspinaczkowa – już znana dzieciom, przynosząca tak wiele radości. Miejsce, gdzie wielu przedszkolaków pokonywało swoje słabości, gdzie zdobycie „szczytu” było dla wielu z nich wielkim osiągnięciem, wzmacniało ich wiarę w siebie, powodowało, że niektórzy w końcu byli najlepsi.

Podobnie było w „małpim gaju”, gdy dzieci musiały wykazać się ogromną cierpliwością – bo przecież trzeba było czekać, bo trzeba założyć uprzęż, bo trzeba się wpiąć, przepiąć, a wszystko po to, by świetnie się bawić. Ulubionym elementem tej zabawy był zjazd na tyrolce – nagroda po pokonaniu całej trasy... także dla tych dużych dzieci. W programie czekało na nas jeszcze strzelanie z łuku i paintball – no cóż wydawałoby się, że dziewczynki będą kręcić noskami – nic bardziej mylnego... wszyscy bardzo chcieli i każdy pilnował swojej kolejki, i każdy liczył swoje punkty.

Warto wspomnieć, że każda z tych aktywności wymagała ogromnej dyscypliny, podporządkowania się określonym zasadom, czekania na swoją kolej, zapamiętania reguł, co sprawiało, że nawet największe uparciuchy i wiercipięty, chcąc się świetnie bawić – pokonywały samych siebie. Ktoś powie...no chyba się zmęczyli, ...a tu niespodzianka – każdy czekał, co dalej.

Wyjątkowa dla dzieci okazała się bardzo skrupulatnie i z pomysłem przygotowana gra terenowa. Dzieci musiały współpracować, obmyślać plan działania tak, by ich drużyna zwyciężyła, musiały być aktywne, pomysłowe, twórcze, a nawet sprytnie. Aktywność to także wyprawa do ruin zamku – co prawda nie poszukiwaliśmy duchów, ale widok z góry zapierał nam dech w piersiach... Był dużo lepszy niż telewizyjne zjawy. Każdego dnia byliśmy tak aktywni, tak dotlenieni na świeżym powietrzu, tak radośni, uśmiechnięci, że po całym dniu wydawałoby się, że czeka na nas tylko zdrowy sen. A tu na niewielkiej, zacisznej polanie wśród drzew czekała na nas dyskoteka ze zdrowymi owocowymi ząskami, kolejnego dnia wieczorne opowieści przy ognisku i KINO LEŚNE – w takim kinie jeszcze nie byliście... Bilety do kina można było „zdobyć” w ciągu całego dnia, wykonując różnorodne zadania. A potem dzieci otulone

kocami słuchały opowieści i oglądały ulubione bajki na dobranoc, by po całym dniu atrakcji zasypiać na naszych oczach i na rękach naszych animatorów wędrować do swoich łóżek – nawet zasypianie było niecodzienne.

Na koniec naszej niezwyklej podróży po ZDROWIU wręczyliśmy wszystkim małym globtroterom uwielbiane przez nich medale..., a dla nas największą nagrodą – medalem był ich uśmiech, radość i szczęście po każdej tej codziennej i tej niezwyklej wyprawie do krainy zdrowego stylu życia. Wiemy, że to przedsięwzięcie dało naszym „strażnikom zdrowia” dużo satysfakcji, bo rodzice dopytywali się, czy za rok znów będzie taka wyprawa...

Musimy to napisać – jesteśmy z siebie dumne. Po pierwsze, że się odważyliśmy, że byliśmy sobą, że realizujemy nasze pomysły. Po drugie i najważniejsze, jesteśmy dumne z naszych przedszkolaków, z ich rodziców, że nam zaufali, że dali się „skusić” na nasze propozycje, że może choć trochę zaraziliśmy ich naszymi pomysłami na zdrowe życie, że wspólnie z nami chcieli odkrywać „sztukę życia”.

Wierzmy, że nasze działania uodpornią młodego człowieka na cywilizacyjne pułapki, że chętniej spędzą czas aktywnie i zdrowo niż przed tabletem czy telewizorem. Zadowolenie dzieci i rodziców jest dla nas motywacją do dalszych poszukiwań, a wiedza że nasi podopieczni uczęszczają na dodatkowe zajęcia sportowe uskrzydla nas. Chcemy poprzez naszą pracę uchronić małych podróżników przed poczuciem niebycia.

Słowa kluczowe: zdrowy styl życia, Aktywne Zielone Przedszkole.

* * *

Ewa Gieracka – mgr pedagogiki, nauczyciel wychowania przedszkolnego z rytmiką i językiem włoskim, aktywna mama wysportowanego 7-latkę, laureatka III i VIII edycji konkursu „Kreatywny Nauczyciel”.

Elżbieta Ptak – mgr pedagogiki, nauczyciel wychowania przedszkolnego z logopedią, autorka innowacji „Techniki relaksacyjne i stymulujące rozwój dzieci w wieku przedszkolnym”, laureatka VIII edycji konkursu „Kreatywny Nauczyciel”.

Iwona Duran – twórczy, kreatywny i ciągle poszukujący nauczyciel, organizator warsztatów dla dzieci, autorka artykułów i innowacji pedagogicznych, zakrecona „artystką” także kulinarna, laureatka III, VI i VIII edycji konkursu „Kreatywny Nauczyciel”. Autorki pracują w Samorządowym Przedszkolu nr 131 w Krakowie.

Trzeba pozwolić uczniom działać

— DR KINGA ANNA GAJDA —

Jedną z najbardziej efektywnych, a zarazem dających wiele możliwości współpracy z uczniami, jest metoda nauczania projektowego.

Z jednej strony metoda projektu pozwala w elastyczny sposób dostosować plan zajęć oraz wykorzystywane techniki nauczania do danej grupy uczniów i jej potrzeb, jak również uwzględnić specyfikę danej grupy. Z drugiej zaś strony oferuje także możliwości kontrolowanego udziału uczniów w procesie przygotowywania zajęć.

Metodę nauczania projektowego jako pierwszy zdefiniował i opisał w 1918 r. amerykański pedagog William Heard Kilpatrick w tekście *The Project Method*¹. Opisował on metodę projektu jako „zamierzone działanie wykonywane z całego serca w środowisku”². W Polsce metoda projektu została wprowadzona w latach międzywojennych, choć początkowo nie była zalecana.

Współcześnie **metoda projektu jest poczytywana za jedną z najbardziej atrakcyjnych metod nauczania**. Ostatnie Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej... (Dz.U. poz. 356 z dnia 24 lutego 2017 r.) promuje tę metodę: „Duże znaczenie dla rozwoju młodego człowieka oraz jego sukcesów w dorosłym życiu ma nabywanie kompetencji społecznych takich jak komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych lub indywidualnych oraz organizacja i zarządzanie projektami. Zastosowanie metody projektu, oprócz wspierania w nabywaniu wspomnianych wyżej kompetencji, pomaga również rozwijać u uczniów przedsiębiorczość i kreatywność oraz umożliwia stosowanie

w procesie kształcenia innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych lub metodycznych. Metoda projektu zakłada znaczną samodzielność i odpowiedzialność uczestników, co stwarza uczniom warunki do indywidualnego kierowania procesem uczenia się³.

Jak wyjaśnia Mirosław S. Szymański, metoda ta „sprowadza się do tego, że zespół osób uczących się samodzielnie inicjuje, planuje i wykonuje pewne przedsięwzięcie oraz ocenia jego wykonanie. Najlepiej jeśli źródłem projektu jest świat życia codziennego, a nie abstrakcyjna nauka. Punktem wyjścia jest jakaś sytuacja problemowa, zamierzenie, podjęcie jakiejś inicjatywy, wytyczenie celu, punktem dojścia zaś szeroko rozumiany projekt⁴. I dalej wymienia 4 podstawowe cechy metody projektu: progresywność, rola nauczyciela, podmiotowość ucznia, całościowość oraz odejście od tradycyjnego oceniania uczniów⁵.

Metoda projektu zakłada znaczną samodzielność i odpowiedzialność uczestników.

Istotne jest zatem, aby projekt ten był realizowany przede wszystkim przez uczniów, którzy powinni być zaangażowani we wspólną pracę od momentu jego powstania aż do etapu ewaluacji. **Metoda ta łączy tradycyjny model przekazywania wiedzy z możliwością aktywnego uczestnictwa młodzieży w działaniach**, a co za tym idzie wiedzę teoretyczną z praktycznym jej zastosowaniem. Pozwala zatem na zacieranie granic między sztywnie wytyczonymi przedmiotami, umożliwia współpracę specjalistów z kilku dziedzin i wieloperspektywiczny oraz interdyscyplinarny ogląd, jak i wieloaspektowe podejście do zadanego problemu. Ponadto opiera się ona na dialogu między uczniem a nauczycielem, wymianie informacji i poglądów. Istotnym elementem tego typu pracy jest fakt, że uczniowie uzyskują namacalne efekty swoich działań.

Zaletą metody projektowej jest również możliwość współpracy nauczycieli ze specjalistami z danej dziedziny, wyjście poza gmach szkoły oraz realizowanie projektu w instytucjach zajmujących się danym problemem. Metoda ta opiera się na założeniu z góry zarówno celów projektu, terminów jego realizacji, kryterium oceny, jak i używanej metodologii.

Praca nad projektem umożliwia wykorzystanie różnych podejść dydaktycznych, szczególnie elementów aktywnego nauczania – od metod eksponujących, podających (anegdota, objaśnienia, odczyt, opis, pogadanka, prelekcja, prezentacja multimedialna, wykład informacyjny), praktycznych (ćwiczenia przedmiotowe, metoda projektów, metoda przewodniego tekstu, pokaz), metod problemowych (metody aktywizujące – dyskusja dydaktyczna, gry dydaktyczne, m.in. symulacyjne, decyzyjne, psychologiczne czy drama), wykładu konwersatoryjnego, aż do pedagogiki twórczości, twórczego myślenia oraz do podstawy programowej.

Metoda projektowa umożliwia młodzieży realizowanie własnego projektu badawczego polegającego na zbieraniu, systematyzowaniu wiedzy oraz jej interpretacji. Na początku nauczyciel powinien opracować metodę pracy z uczniami dostosowaną do możliwości intelektualnych i finansowych grupy oraz celów kształcenia, a także swojej wiedzy.

Metoda ta została wykorzystana podczas realizacji projektu przez uczniów uniwersyteckiej klasy kompetencji międzykulturowych oraz członków Koła Naukowego Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego zatytułowanego *Kraków mniejszości etnicznych i narodowych. Gra miejska*⁶, który został przygotowany przez uczniów dla uczniów. „Hejnał Oświatowy” objął to wydarzenie patronatem medialnym.

Gra została zainspirowana wystawą edukacyjną *Jestem stąd. Polska wielu narodów* przygotowaną przez Stowarzyszenie Centrum Polsko-Niemieckie w Krakowie. To przenośna ekspozycja składająca się z 32 posterów, ukazująca kultury mniejszości narodowych i etnicznych oraz grup ludności występujących na terenie Polski. Kolejną inspirację stanowił film *Przetrawanie w Sarajewie*, który obrazuje wielokulturowość Sarajewa w latach 1992–1995, skupiając się na La Benevolencija, gminie żydowskiej. Podczas wojny w Bośni i Hercegowinie gmina ta zdecydowała się na nieopowiedzenie się po żadnej ze stron konfliktu. W bośniackiej synagodze zgromadzili się przedstawiciele różnych grup etnicznych i religijnych, aby rozpocząć nieodpłatną pomoc humanitarną dla ofiar wojny. Ich wspólne działanie było pokłosiem historii Bałkanów.

Istotny problem poruszony w projekcie to wielokulturowy koloryt Kra-

kowa, nieznanym młodym ludziom. Brak wiedzy o kulturowej historii, tradycji i spuściznie Krakowa, ale i Polski, prowadzą, zdaniem uczestników projektu, do braku szacunku, a również braku zainteresowania się odmienną kulturą. Młodzież nie zauważa, że kulturę miasta definiuje i tworzy koegzystencja kulturowa. Toteż celem projektu jest przywrócenie wielokulturowego kolorytu miasta, podniesienie wiedzy licealistów poprzez zabawę oraz budowanie postaw zrozumienia i wzajemnego szacunku.

Uczniowie podczas wspólnej pracy uczą się współdziałania, kompromisu, efektywnego rozwiązywania konfliktów, argumentowania swoich racji, kreatywnej dyskusji.

Stąd uczniowie postanowili przygotować grę miejską dla swoich rówieśników zatytułowaną *Kraków mniejszości etnicznych i narodowych*. Forma zabawy, jaką zaproponowali, została poprzedzona spotkaniami ze specjalistami – akademikami, muzealnikami i przedstawicielami NGO’ów oraz quasi-naukowymi badaniami uczestników projektu. Przygotowywali się do tego przez 3 miesiące, uczestnicząc w wykładach i warsztatach. Przez kolejne miesiące opracowywali ją. Podzielili się na grupy, wylosowali tematy przewodnie swojej stacji, a następnie samodzielnie przeprowadzili quasi-naukowe badania dotyczące interesującego ich zagadnienia, wybierali miejsce stacji oraz wymyślali zadania. Każda grupa opracowywała również symbol stacji (który później w formie naklejki stanowił dowód, że dany zespół dotarł do stacji i poprawnie wykonał zadanie), formularz zgłoszenia stacji, opis zadań wraz z odpowiedziami. Nauczyciele jedynie monitorowali ich pracę, zachęcali do niej i inspirowali ją. W grze wzięli udział rówieśnicy twórców: uczniowie z XIII i III LO oraz Zespołu Szkół Elektrycznych nr 1 w Krakowie.

Ostatnim etapem pracy nad projektem było przygotowanie publikacji⁷, która składa się z 3 części. W pierwszej prezentowane są teksty specjalistów. Część teoretyczna została przygotowana na wzór podręcznika. Fragmenty zawierające najważniejsze myśli zostały pogrubione tak, aby korzystający z nich uczniowie i studenci mogli z łatwością

zapamiętać fakty. Kolejna część publikacji to zapis ścieżki, którą podążała gra. Znajduje się tam mapka oraz dokładny opis każdej stacji. Ta część publikacji stanowi scenariusz gry, która może być powtórzona przez inne grupy młodzieży, ale również model pracy nad własną grą odbiorców publikacji. Ostatnia, zatytułowana *Ewaluacja*, to wypowiedzi uczestników projektu. Poproszono ich bowiem o napisanie krótkiej odpowiedzi na pytania, jakie pluse i minusy ma praca projektowa, tworzenie czy uczestniczenie w grze miejskiej, czego nauczyli się dzięki udziałowi w projekcie. Zgromadzono kilka odpowiedzi zarówno uczniów tworzących grę, jak i jej odbiorców oraz nauczyciela.

Metoda projektu to współczesna metoda praktycznego nauczania⁸. Nauczanie projektowe poszerza wiedzę uczestników poprzez aktywną partycypację w pracach. Jej efektywny i efektowny sposób przekazywania wiedzy przekłada się na rezultaty uczniów. Uczniowie nie tylko gromadzą wiedzę, ale również uczą się planowania, organizacji oraz dyscypliny pracy – dostając od nauczyciela konkretne zadanie oraz termin jego realizacji, sami muszą podzielić pracę, wyznaczyć sobie zadania i opracować metody pracy. Podczas wspólnej pracy uczą się współdziałania, kompromisu, efektywnego rozwiązywania konfliktów, argumentowania swoich racji, kreatywnej dyskusji. Samodzielnie muszą przydzielić sobie zadania i opracować sposób ich wykonania.

Taki sposób nauczania przekłada się zatem nie tylko na naukę teorii, ale również praktyczne zastosowanie teorii oraz praktykę, która posłuży im potem w życiu zawodowym. Aktywne uczestnictwo

w projekcie, poczucie się podmiotem wspólnego działania, samo-motywowanie się do działania, korzystanie z własnego doświadczenia, odwoływanie się do swojego i kulturowego poczucia wartości i estetyki, możliwość wypowiedzenia własnych racji i sądów wzmacnia także zainteresowanie nauką ze strony uczniów. Istotniejszy od samej wiedzy jest zatem rozwój ucznia/studenta, jego umiejętności i kompetencji.

Słowa kluczowe: metoda projektu, gra miejska.

PRZYPISY:

- 1 W. H. Kilpatrick, *The Project Method: The Use of the Purposeful Act in the Educative Process*, New York 1918; <http://people.umass.edu/~rwellman/Philosophy/Kilpatrick.pdf> (dostęp: 22.01.2013).
- 2 Cytat za: M. S. Szymański, *O metodzie projektów: z historii, teorii i praktyki pewnej metody kształcenia*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”, 2000.
- 3 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej, Dz.U. poz. 356 z dnia 24 lutego 2017 r., s. 15.
- 4 M. S. Szymański, dz. cyt., s. 61.
- 5 Tamże, s. 14.
- 6 Projekt finansowany przez Centropę. Realizowany przez Instytut Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, we współpracy z Kołem Naukowym Europeistyki UJ, Katedrą Porównawczych Studiów Cywilizacji UJ, Żydowskim Muzeum Galicja, Europe4Youth, Goethe-Institut. Patronat medialny nad projektem objęli: „Hejnał Oświatowy” oraz New Eastern Europe.
- 7 K. A. Gajda (red.), *Kraków mniejszości etnicznych i narodowych. Gra miejska*, Kraków: Instytut Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2017.
- 8 Zob. L. Krzyżaniak, *Metoda projektów w ujęciu teoretycznym*, [w:] J. H. Helm, L. G. Kat (red.), *Mali badacze: metoda projektu w edukacji elementarnej*, Warszawa: CODN, 2003.

* * *

Dr Kinga Anna Gajda – adiunkt w Instytucie Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, koordynuje prace uniwersyteckiej klasy kompetencji międzykulturowych, prowadzi serwis kompetencji międzykulturowych w IE UJ, szkolenia z zakresu kompetencji międzykulturowych oraz koordynuje i bierze udział w wielu krajowych i międzynarodowych projektach naukowych i dydaktycznych poświęconych nauczaniu tychże kompetencji.

Jakie jest nasze dziedzictwo: wystawa w Muzeum Narodowym w Krakowie

— DARIA GRODZKA —

Wystawa „#dziedzictwo” niesie wielkie przesłanie. Chciałbym, aby przede wszystkim młodemu pokoleniu uświadomiła niezwykłą wartość dziedzictwa i odpowiedzialność za nie – powiedział prezydent RP Andrzej Duda 22 czerwca 2017 r., inaugurując wernisaż ekspozycji.

W Muzeum Narodowym w Krakowie otwarto wystawę „#dziedzictwo”, która rozpoczyna obchody 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości. Na ekspozycji znalazło się ponad 650 obiektów z prawie całego okresu historii Polski, istotnych dla polskiej tożsamości, pochodzących ze zbiorów muzeum. Twórcą wystawy dr hab. Andrzej Szczęsny, historyk sztuki, wicedyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie, inspirował się słynną ekspozycją Marka Rostworowskiego z 1979 r. „Polaków portret własny”.

Zdaniem autora ekspozycji „wystawa #dziedzictwo to głos w toczącej się dziś debacie na temat polskiej tożsamości. W przededniu stulecia odzyskania niepodległości debata ta zyskuje nową dynamikę i aktualność, skłaniając do postawienia pytań o nas samych, o to, jak definiujemy naszą historię, dorobek cywilizacyjny, specyfikę kultury narodowej i jej związki z otaczającym nas światem. Tytuł wystawy zawiera znak hasztag stosowany w przestrzeni internetowej, za pomocą którego oznacza się treści istotne, komentowane przez użyt-

Prezydent Andrzej Duda, Muzeum Narodowe w Krakowie, fot. arch. redakcji

kowników sieci. W ten sposób odnosi się on do idei otwartej dyskusji na temat tego, co jest naszym dziedzictwem, a także przekonania, że indywidualne głosy stanowią elementy »sztafety pokoleń«, wpisując się w proces tworzenia kanonu kultury polskiej».

Konstrukcja wystawy została oparta na czterech kategoriach: *geografia, język, obywatele i obyczaj*. Jak twierdzi autor ekspozycji – pierwsza dotyczy terytoriów, z którymi dana kultura się wiąże i traktuje jako własne, druga podkreśla rolę języka w definiowaniu odrębności narodowych, trzecia opisuje tych, którzy z daną kulturą się utożsamiają, a czwarta uświadamia, że z perspektywy historycznej narody definiować można przez odniesienie do ich źródeł kulturowych, a nie kategorii etnicznych.

Najstarszym eksponatem na wystawie jest denar Bolesława Chrobrego – najwcześniejsze świadectwo użycia nazwy Polska. Najmłodszy obiekt to praca współczesnej artystki Natalii Wiernik.

Na ekspozycji można zobaczyć m.in. obrazy Stanisława Wyspiańskiego, Juliusza Kossaka, Leona Wyczółkowskiego, pierwsze wydanie „Sonetów krymskich” z dedykacją Adama Mickiewicza, zapis nutowy autorstwa Fryderyka Chopina, a także mapę Rzeczypospolitej w granicach przedrozbiorowych, wykonaną z włosów ludzkich przez Filipinę Pełczyńską (z 1858 r.).

Wystawa została 23 czerwca br. otwarta dla publiczności i wpisała się w program towarzyszący 41. sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO w Krakowie. Ekspozycję będzie można obejrzeć do 7 stycznia 2018 r. Serdecznie polecamy!

Słowa kluczowe: wystawa, dziedzictwo, Muzeum Narodowe w Krakowie.

* * *

Daria Grodzka jest nauczycielem konsultantem MCDN, redaktorem naczelną „Hejnału Oświatowego”.

Fot. arch. redakcji

Upowszechnianie nowych technologii w edukacji przez biblioteki pedagogiczne

— ANNA WALSKA-GOŁOWSKA
MARTA TRUSZCZYŃSKA —

Wprowadzanie TIK do edukacji ma ogromne znaczenie dla adaptacji młodego pokolenia do dzisiejszego świata. Nauczyciele zobligowani są do doskonalenia swoich kompetencji cyfrowych. Tym zagadnieniom poświęcona była ogólnopolska konferencja zorganizowana przez PBW w Krakowie. „Hejnał Oświatowy” po raz kolejny objął wydanie patronatem medialnym.

W dniach 8–9 czerwca 2017 r. odbyło się II Nowe Ogólnopolskie Forum Bibliotek Pedagogicznych zorganizowane przez PBW w Krakowie. Temat konferencji brzmiał „Rola biblioteki pedagogicznej w upowszechnianiu nowych technologii w edukacji”.

Trudno wyobrazić sobie Kraków bez melodii hejnału granego na wszystkie strony świata. To jedna z najbardziej znanych tradycji miasta. To właśnie sygnał hejnału w wykonaniu nauczyciela bibliotekarza Jarosława Miszczyka ogłosił rozpoczęcie piątego, jubileuszowego spotkania w Krakowie. Ogólnopolskie Forum Bibliotek Pedagogicznych organizowane jest od 2013 r. Pierwsze trzy konferencje przygotowano we współpracy z Instytutem Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Pedagogicznego (obecnie Instytut Nauk o Informacji UP), a od 2016 r. PBW im. H. Kołłątaja w Krakowie, jedyna wśród bibliotek pe-

dagogicznych o statusie naukowym, organizuje Forum samodzielnie.

Gości Forum powitała dyrektor PBW w Krakowie Anna Piotrowska. Zaproszenie na konferencję przyjęli dyrektorzy i przedstawiciele środowiska oświatowego i naukowego: dyrektor Departamentu Edukacji i Kształcenia Ustawicznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego Dariusz Styrna, starszy wizytator Wydziału Nadzoru Pedagogicznego Kuratorium Oświaty w Krakowie Irena Legutko, dyrektor Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego Remigiusz Sapa, wicedyrektor MCDN ds. ODN w Krakowie Małgorzata Dutka-Mucha. W II Nowym Forum uczestniczyli dyrektorzy bibliotek pedagogicznych i szkół, nauczyciele, bibliotekarze, bibliolodzy, pedagodzy, doktoranci, specjaliści różnych dziedzin, których obszarem zainteresowania są zmiany we współczesnej edukacji.

Pierwszego dnia konferencja podzielona była na trzy panele. Pierwszy z nich poprowadził dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej prof. dr hab. Zdzisław Pietrzyk. Wykład otwierający Forum wygłosił prof. nadzw. dr hab. inż. Janusz Morbitzer z Katedry Pedagogiki Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej. Profesor, zajmujący się szeroko pojętą tematyką edukacji informatycznej, medialnej i nowych mediów, zaciekał słuchaczy, prezentując pedagogiczne rozważania na temat współczesnego świata informacji. Drugi referat przedstawiła dr Magdalena Wójcik z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UJ, członek Rady Naukowej Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie. Pani doktor wskazała na stan badań i omówiła przykłady dobrych praktyk w zakresie działań bibliotek na rzecz promocji wiedzy o technologiach informacyjno-komunikacyjnych. Trzeci referat przygotowała Dorota Janczak z Ośrodka Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie, doktorantka Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego. Prelegentka mówiła o wprowadzaniu nowych technologii do szkół, które powinno być poprzedzone zaplanowanym wsparciem kadry nauczycielskiej.

Drugi panel otworzył dr hab. Andrzej Kaliszewski, reprezentujący Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej UJ, zapraszając do wygłoszenia pierwszego referatu Krzysztofa

Fot. K. Poparda

Henne. Przedstawiciel firmy Sygnity Business Solutions, producenta systemu bibliotecznego PROLIB, odniósł się w wystąpieniu do wymagań nowoczesnych czytelników, będących inspiracją nie tylko dla bibliotek, ale i producentów oprogramowania. W drugim referacie Izabela Rudnicka z OEliZK w Warszawie, przedstawiła możliwości realizowania programów nauczania z wykorzystaniem nowych mediów. Prelegentka szczególnie uwagę zwróciła na uświadamianie nauczycielom i uczniom zasad bezpiecznego korzystania z nowoczesnych technologii w realizacji projektów edukacyjnych. Elżbieta Szczypińska i Katarzyna Pietrachy zapoznały uczestników z realizowanymi w PBW w Warszawie i Filii w Sochaczewie wybranymi działaniami z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych (konferencje, szkolenia, serwisy społecznościowe, blogi, wirtualna sieć współpracy i samokształcenia, platforma e-learningowa) skierowanymi do nauczycieli. W kolejnym wystąpieniu Agata Kielkowicz i Ewa Mauer z Fundacji Szkoła Medialna zaprezentowały Małopolską Inicjatywę Cyfrowej Edukacji (MICE), której przyświeca przekonanie o konieczności konsolidacji działań na rzecz rozwoju cyfrowych kompetencji wśród uczniów i nauczycieli. Prelegentki poinformowały o powołaniu Publicznej Szkoły Podstawowej Da Vinci w Krakowie, jako placówki modelowej MICE, co szczególnie zaciekało słuchaczy. W następnym referacie Katarzyna Nowak i Sylwia Sawicka omówiły zrealizowany w 2016 r. przez Warmińsko-Mazurską Bibliotekę Pedagogiczną w Olsztynie projekt edukacyjny „Sienkiewicz”. Inicjatywa skierowana była do uczniów i nauczycieli

wszystkich etapów kształcenia. Projekt miał zainspirować odbiorców do wykorzystywania nowych technologii podczas realizacji zagadnień związanych z literaturą. Dr Dagmara Kawoń-Noga z Wydziału Ekonomicznego w Opolu Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu zaprezentowała Regionalny Portal Edukacyjny tworzony w PBW w Opolu. Prelegentka omówiła okoliczności powstania projektu, jego realizację, przeznaczenie, a także ciekawe rozwiązania w obszarze komunikacji ze środowiskiem lokalnym i pozyskiwania danych.

Trzeci panel poprowadziła dr hab. Maria Konopka, członek Rady Naukowej PBW w Krakowie. Jako pierwszy głos zabrał Piotr Milc z Biblioteki Głównej UP w Krakowie, który swoje wystąpienie poświęcił mediom społecznościowym i możliwości ich wykorzystania w promocji literatury, czytelnictwa i samych bibliotek. W drugim referacie Anna Plusa z Publicznej Biblioteki Pedagogicznej RODN „WOM” w Częstochowie omówiła szczególną rolę technologii informacyjno-komunikacyjnych jako kompetencji kluczowych w pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Podkreślone zostało, że nauczyciel wykorzystujący w pracy dydaktyczno-wychowawczej otwarte zasoby edukacyjne, dydaktyczne programy interaktywne, posługujący się urządzeniami mobilnymi, może stać się dla uczniów autorytetem, tutorem, nowoczesnym pedagogiem motywującym do rozwoju. Ostatnia prezentacja pierwszego dnia Forum przygotowana została przez Halinę Świtlicką i Małgorzatę Pająk, pracowników PBW w Krakowie. Prelegentki omówiły wybrane interaktywne zajęcia dla nauczycieli i uczniów – prowadzone

zarówno w macierzystej bibliotece w Krakowie, jak i w Filiach w Olkuszu i Suchej Beskidzkiej – z zakresu wykorzystywania nowoczesnych technologii, m.in. aplikacji edukacyjnych, nauki programowania, tworzenia prezentacji, filmów, infografik, stron internetowych, korzystania z Dysku Google i Otwartych Zasobów Edukacyjnych. Po intensywnym dniu różnorodnych wystąpień, organizatorzy zaplanowali dla uczestników konferencji kolację w restauracji przy ulicy Gołębiej, mieszczącej się w bezpośrednim sąsiedztwie krakowskiego Starego Miasta. Wieczór uświetnił recital aktora Teatru Ludowego Jana Nosala.

Drugiego dnia konferencja podzielona była na dwa panele. Prowadzenie obrad moderowała dr Magdalena Wójcik. W pierwszym referacie Joanna Gulczyńska z Fundacji Uniwersytet Dzieci omówiła bezpłatny serwis www.scenariuszelekcji.edu.pl. Portal udostępnia nauczycielom scenariusze zajęć autorstwa naukowców i ekspertów, które popularyzując wiedzę i naukę, mogą być inspiracją i podpowiedzią dla dydaktyków, jak w twórczy sposób pracować z uczniami. Drugie wystąpienie przygotował Andrzej Peć z firmy Funtronic, który zaprezentował Magiczny Dywan (urządzenie w formie interaktywnej podłogi) i możliwości jego zastosowania w rozwijaniu prostych i złożonych umiejętności uczniów. Uczestnicy Forum mogli w czasie przerwy zobaczyć i przetestować urządzenie w holu biblioteki. W trzecim referacie Małgorzata Kwaśnik i Justyna Dominika Malinowska z PBW w Gdańsku przedstawiły wyniki badań empirycznych prowadzonych wśród nauczycieli szkół podstawowych. Celem analizy było między innymi ustalenie poziomu kompetencji i motywacji stosowania nowoczesnych technologii w pracy nauczycieli, a także zbadanie wpływu wspomaganie Pedagogicznej Biblioteki w Gdańsku na bardziej efektywne wykorzystywanie TIK. Czwarty referat przygotowany został przez Małgorzatę Kulkę, dyrektora Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego (SOSW) nr 3 w Krakowie oraz Agatę Byczyńską, nauczycielkę SOSW, która przedstawiła prezentację. Prelegentka zaznajomiła słuchaczy z działalnością Ośrodka w zakresie edukacji i terapii osób z głębszą i głęboką niepełnosprawnością intelektualną i omówiła wykorzystywanie nowych technologii w edukacji podopiecznych, m.in. na przykładzie doświadczeń z odbywania zagranicznych praktyk zawodowych uczniów. Barbara

Fot. K. Poparda

Kozik, w zamykającym pierwszy panel wystąpieniu, ukazała przykładowe działania Pedagogicznej Biblioteki w Nowym Sączu w zakresie upowszechniania technologii informacyjnych i komunikacyjnych wśród odbiorców usług bibliotecznych.

Uczestnicy konferencji podkreślali trafność wybranego tematu oraz potrzebę wdrażania nowych technologii do nauczania.

Drugi panel rozpoczął się od referatu Beaty Malentowicz z Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu. Prelegentka omówiła propozycje zajęć dla uczniów rozwijających ich kompetencje medialne i informacyjne oraz rozwiązania z zakresu wykorzystania TIK przez nauczycieli, które mogą zwiększyć atrakcyjność lekcji. W kolejnym wystąpieniu dr Marta Deńca ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego „Centrum Autyzmu i Całościowych Zaburzeń Rozwojowych” w Krakowie zwróciła uwagę na ważne miejsce edukacji medialnej w pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wskazała propozycje różnorodnych działań, jakie mogą być podejmowane w ramach szeroko pojętej pracy z tą grupą uczniów, obejmujące wykorzystanie nowoczesnych technologii w edukacji i wychowaniu oraz w diagnozie i terapii pedagogicznej. Trzeci referat, Anny Plusy z Publicznej Biblioteki Pedagogicznej RODN „WOM” w Częstochowie, dotyczył miejsca biblioteki pedagogicznej w realizacji kompleksowego wspomaganie szkół w obszarze kształcenia kompetencji informatycznych. Wskazując na przykłady dobrych praktyk, prelegentka

postawiła tezę, że wśród nauczycieli bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych spotyka się wysokiej klasy ekspertów kształcenia kompetencji kluczowych z obszaru TIK. Prezentację na temat IBUK Libra, jako sprawdzonej technologii dla edukacji i rozwoju, przedstawiła Anna Radoszewska z Wydawnictwa PWN. Ostatni referat dr Beaty Janik z PBW w Krakowie dotyczył edukacyjnego i wychowawczego potencjału gier komputerowych. Posługując się metodą analizy i krytyki piśmiennictwa (polskiego i obcego), prelegentka przedstawiła sposoby wykorzystania gier komputerowych jako pomocy dydaktycznych, podnoszących atrakcyjność i efektywność nauczania, a także wpływ gier na rozwój samodzielności czy umiejętność radzenia sobie z porażkami.

Na zakończenie II NOFBP dyrektor PBW w Krakowie Anna Piotrowska podziękowała wszystkim za udział w konferencji, owocne obrady i zaprosiła do Krakowa za rok. Uczestnicy konferencji podkreślali trafność wybranego tematu oraz potrzebę wdrażania nowych technologii do nauczania. Współcześnie zmienia się też znacząco rola bibliotek pedagogicznych. Obecnie są one nie tylko centrum informacji, ale stają się ważnym partnerem dla nauczycieli i instytucji oświatowych w kształceniu kompetencji kluczowych z obszaru TIK.

Słowa kluczowe: II Nowe Ogólnopolskie Forum Bibliotek Pedagogicznych.

* * *

Anna Walska-Golowska – Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Krakowie.

Marta Truszczyńska – Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Krakowie.

Konkurs Patriotyczny „Kosą i bagnetem. Polacy w walce o niepodległość pod wodzą Kościuszki i Piłsudskiego” rozstrzygnięty!

MARZENA SULA-MATUSZKIEWICZ

Pierwszy krok do zrzucenia niewoli to odważyć się być wolnym, pierwszy krok do zwycięstwa poznać się na własnej sile (T. Kościuszko).

W ramach czwartej edycji Konkursu Patriotycznego w roku szkolnym 2016/2017 przeprowadzono konkurs pt. „Kosą i bagnetem. Polacy w walce o niepodległość pod wodzą Kościuszki i Piłsudskiego”, adresowany do uczniów małopolskich szkół gimnazjalnych.

Zamierzeniem organizatora tego edukacyjnego przedsięwzięcia – Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie – było upamiętnienie czynu zbrojnego naszych bohaterów narodowych, dzięki którym Polacy nie zatracili swojej tożsamości. Celem konkursu było również kształtowanie patriotycznych postaw uczniów poprzez poznawanie dziedzictwa narodowego, kultury i historii sztuki, co stało się szczególnym priorytetem współpracy z partnerami przedsięwzięcia: Muzeum Narodowym w Krakowie i Muzeum Historycznym Miasta Krakowa.

Konkurs składał się z dwóch etapów: szkolnego i wojewódzkiego. Pomocą w merytorycznym przygotowaniu uczniów do eliminacji służyła platforma e-learningowa PBW w Krakowie, na której zamieszczono materiały dydaktyczne, ikoniczne oraz multimedialne z zakresu wiedzy o życiu i działalności politycznej T. Kościuszki i J. Piłsudskiego, historii sztuki i literatury, a także informacje o miejscach w Polsce i na świecie, poświęconych tym postaciom historycznym.

Do etapu wojewódzkiego, rozegranego w formie edukacyjnej gry miejskiej 24 i 31 maja 2017 r., zakwalifikowało się 54 uczniów z 11 małopolskich gimnazjów. Uczniowie musieli m.in. wykazać się wiedzą o historycznych realiach Bitwy Warszawskiej, reżyserując sztukę teatralną pt. „Cud nad Wisłą” w Izbie Pamięci Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Krakowie; scharakteryzować postaci historyczne związane z Kościuszką lub Piłsudskim podczas nagrania audycji radiowej w Wieży Ratuszowej; wykazać

się znajomością dzieł polskiego malarstwa w trakcie aranżacji ekspozycji obrazów poświęconych Bitwie Warszawskiej, Insurekcji Kościuszkowskiej i wybranym bohaterom narodowym tamtych czasów; rozpoznać pomniki, miejsca pamięci o Naczelnikach, tworząc w tym celu przekaz multimedialny.

Ta niezwykle atrakcyjna forma uczenia się historii, łącząca wiedzę i umiejętności posługiwania się technologią informacyjno-komunikacyjną, wzbudziła duże zainteresowanie konkursem lokalnego środowiska oświatowego, a w szczególności uczniów, co znalazło odzwierciedlenie po zakończeniu przedsięwzięcia w wysokiej jego ocenie dokonanej przez nauczycieli i uczniów.

Rangę konkursu podniosły również instytucje, które te działania edukacyjne objęły swoim patronatem. Wsparcia w tym zakresie udzielił Minister Edukacji Narodowej, Instytut Pamięci Narodowej, Marszałek Województwa Małopolskiego, Kuratorium Oświaty w Krakowie, Fundacja im. T. Kościuszki w Krakowie oraz Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Krakowie. Patronat medialny pełnił „Hejnał Oświatowy”.

Finał Konkursu odbył się 7 czerwca w siedzibie Organizatora, w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Krakowie. Podczas tego uroczystego podsumowania konkursu wręczono dyplomy i nagrody laureatom i finalistom oraz podziękowania dla nauczycieli opiekunów zespołów uczniowskich w obecności wyjątkowych gości: Anny Grzegórzko-Piętak, reprezentującej Departament Edukacji i Kształcenia Ustawicznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, dr. Walerego Bubięcia zastępującego dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, Kamila Stasiak z MHMK oraz Danuty Machety z Wydziału Edukacji Muzeum Narodowego w Krakowie. Cere-

monię wręczenia nagród zaszczylicili swoją obecnością również: prezes Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Krakowie Konrad Firlej oraz wiceprezes Fundacji T. Kościuszki w Krakowie Robert Springwald.

Laureatami tegorocznej edycji Konkursu Patriotycznego zostali:

1. Uczniowie Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych im. Mieczysława Karłowicza – Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej II stopnia w Krakowie.
2. Uczniowie Gimnazjum nr 49 im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Krakowie.
3. Uczniowie Gimnazjum nr 3 w Zespole Szkół Publicznych nr 2 w Wadowicach ex aequo Uczniowie Gimnazjum nr 39 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 5 w Krakowie.

Finaliści Konkursu:

1. Uczniowie Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi im. Henryka Sienkiewicza w Zespole Szkół w Rudawie.
2. Uczniowie Gimnazjum nr 9 w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 13 w Krakowie.
3. Uczniowie Gimnazjum w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Dobrej.
4. Uczniowie Społecznego Gimnazjum nr 8 w Zespole Szkół Społecznych nr 7 Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Krakowie.
5. Uczniowie Gimnazjum im. Jana Matejki w Zabierzowie.
6. Uczniowie Społecznego Gimnazjum nr 1 w Krakowie.
7. Uczniowie Publicznego Gimnazjum w Jurkowie.

Słowa kluczowe: Konkurs Patriotyczny, PBW w Krakowie.

* * *

Marzena Sula-Matuszkiewicz jest kierownikiem Czytelni Głównej Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie. Jest członkiem Zespołu Redakcyjnego „Hejnału Oświatowego”.

Wrocław – stolicą nauki we wrześniu!

TOMASZ GARSTKA

Popularyzacja nauki, myślenia krytycznego i postawy sceptycznej wobec pseudonauki. Dobry cel wychowawczy nauczycieli i uczniów z rodzicami do Wrocławia.

W 2016 r. Wrocław był Europejską Stolicą Kultury. Temu pięknemu Miastu należy się też docenienie ze względu na wkład jego społeczności w popularyzację nauki. Oto we wrześniu tego roku odbędzie się **Jubileuszowy XX Dolnośląski Festiwal Nauki** (DFN – www.festiwal.wroc.pl/2017/). Festiwal ten odbywać się będzie do końca października w różnych miastach, ale rozpoczyna się właśnie we Wrocławiu w dniach 22–27 września. Prof. dr hab. Tadeusz Dobosz (Koordynator Środowiskowy DFN) wraz z Radą Programową Festiwalu zapowiadają ciekawe wykłady, warsztaty i konkursy, których celem jest poszerzenie myślowych horyzontów i zgłębianie wiedzy.

Wrocławską część DFN zbiega się w czasie z innym wydarzeniem. To otwarta dla publiczności część 17. Europejskiego Kongresu Sceptyków (*17th European Skeptics Congress, ESC'17* – www.euro-scepticscon.org/en/), odbywająca się pod hasłem „Daj się porwać nauce! – myślenie krytyczne dla każdego”. ESC'17 organizuje Klub Sceptyków Polskich wraz z Czeskim Klubem Sceptyków „Sisyfos”, pod auspicjami European Council for Skeptical Organisations (ESCO) oraz pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Wrocławia i warszawskiego Centrum Nauki Kopernik. **Kongres to spotkanie naukowców, popularyzatorów i pasjonatów nauki.** Część otwarta dla dorosłych, dzieci i młodzieży będzie organizowana po raz pierwszy w historii ESC. A wszystko będzie mieć miejsce w gmachu Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Udział w wydarzeniu „Daj się porwać nauce!” jest nieodpłatny. Ze względu na ograniczoną liczbę miejsc w salach konieczna jest natomiast rejestracja: <https://goo.gl/forms/WivsMiYnpqXJJB8H3>. Partnerem otwartej części Kongresu jest Wrocławskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Sceptycyzm, czyli pytanie o dowody

Słowo „sceptycyzm” budzi czasem złe skojarzenia. Bywa utożsamiane z „podważaniem wszystkiego”, „kry-

tykanctwem”, „niewiarą w cokolwiek”. Wynika to zapewne z wulgaryzacji filozoficznego stanowiska, które sprowadzało się do powstrzymywania się od formułowania twierdzeń, wydawania sądów i zabierania głosu ze względu na niepoznawalność własności rzeczy.

W nowoczesnym, naukowym sceptycyzmie dostrzega się ograniczenia w poznawaniu rzeczywistości, ale uznaje naukę za najlepszy sposób jej wyjaśniania i podkreśla rolę rozwoju trafnych i wiarygodnych naukowych teorii. Dlatego naukowcy sceptycy domagają się dowodów płynących z prawidłowo metodologicznie przeprowadzonych badań empirycznych i dowody te przedkładają nad rekomendacje, wymagają dbałości o jakość rozumowania, obnażają koncepcje niemające dostatecznego naukowego uzasadnienia (które często jako naukowe są przedstawiane) oraz propagują korzystanie z kompetencji krytycznego myślenia.

Warto uczyć samodzielnego myślenia, przygotowywać do formułowania sądów o rzeczywistości na podstawie rzetelnej wiedzy naukowej i do ochrony przed dezinformacją.

Idea ESC'17, jak i tematyka spotkań w ramach otwartej części Kongresu, są godne popularyzacji i odpowiadają celom kształcenia uczniów, poszerzania zakresu wiedzy ich rodziców oraz doskonalenia zawodowego nauczycieli. Czyż nie jest warto uczyć samodzielnego myślenia (w miejsce skłonności do ulegania autorytetom), przygotowywać do formułowania sądów o rzeczywistości na podstawie rzetelnej wiedzy naukowej i do ochrony przed dezinformacją w obszarach takich jak medycyna, psychoterapia, edukacja, zjawiska paranormalne, zmiany klimatyczne, żywność modyfikowana genetycznie i wiele innych?

Kongres będzie złożony z 6 modułów. Na każdy z nich będą składać się wykłady, prezentacje i pokazy oraz

debata z udziałem słuchaczy. Pierwszy moduł to „Nauka i Religia”, a jego uzupełnieniem będzie drugi – „Egzorcyzmy a nauka”. Trzeci moduł zatytułowany „Nauka, pseudonauka a media” dotyczyć będzie sposobów popularyzacji nauk w mediach oraz problemu obecności w nich pseudonauki i szarlatanerii. „Sceptycznie o psychologii” – to tytuł czwartego modułu. Jego przedmiotem będzie analiza mechanizmów funkcjonowania popularnych pseudonaukowych mitów. Piąty moduł poświęcony będzie faktom i mitom na temat GMO. Szósty moduł zatytułowany „Badanie zjawisk paranormalnych” wiąże się z osobą gwiazdy sceptycyzmu. Jest nim emerytowany już znakomity iluzjonista James Randi. Warto dodać, że osoby, które wykupią udział w rejście po Odrze, na koniec drugiego dnia Kongresu, będą miały okazję osobiście spotkać mówców, których słuchać będą w auli.

„Daj się porwać nauce!”

Podczas części otwartej wszystkie spotkania odbywają się w języku polskim. Swoją wiedzę podzielą się ze słuchaczami znakomici wykładowcy. Prof. Paweł Golik będzie mówił o faktach i fantazjach na temat możliwości genetycznych modyfikacji człowieka; dr Bartosz Borczyk przybliży nam teorię ewolucji, mówiąc na temat drzewa życia; red. Rafał Rotkiewicz popularyzować będzie prawdziwe informacje dotyczące żywności na bazie GMO, a dr n. med. Maciej Zatoński przedstawi prawdę na temat szczepień. To wszystko zacieka wi z pewnością m.in. nauczycieli biologii i chemii, a także wszystkie osoby zainteresowane rzetelną wiedzą dotyczącą kontrowersyjnych kwestii. Zaś nauczycieli fizyki zacieka wi zapewne wykład dr. hab. Andrzeja Dragana na temat rzeczywistości kwantowej.

Zainteresowanie wychowawców, psychologów i pedagogów szkolnych wzbudzą wystąpienia dr. Łukasza Budzicza na temat wątpliwości co do wartości poznawczej danych empirycznych w psychologii społecznej i dr. Andrzeja Śliwerskiego na temat tego, co rzeczywiście można „wyczytać” z rysunków dzieci, a co jedynie jest projekcją samych diagnostów.

Będzie też coś dla dyrektorów szkół, przedszkoli i poradni: dr Sławomir Jarmuż i dr Mirosław Tarasiewicz będą mówić o psychologicznych mitach w zarządzaniu. Wszyscy nauczyciele i rodzice wysłuchać będą mogli również prezentacji poświęconej łączeniu w procesie edukacji kreatywności i sceptycyzmu, którą przygotował Michał Podsiadły z Projektu „Odyseja Umysłu”, wykładu Dominiki Surały na temat paranormalności w życiu codziennym oraz obejrzą pokaz duetu iluzjonistów Alert & Ego połączony z prelekcją, podczas której... zdradzą pewne tajemnice magii.

Równie bogaty jest program dla dzieci i młodzieży. Dzieci szkół podstawowych będą mogły poznać tajemnice życia mikroorganizmów i budowy GMO podczas warsztatów z doktorantkami w Instytucie Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN Zuzanną Kaźmierczak, Karoliną Wojtyną, Joanną Majewską. Eliza Celoch zaprosi uczniów klas 4–6 na warsztat z wykorzystaniem metod teatralnych. Dla nich przeznaczona będzie także zabawa „Wyprawa na Marsa” połączona z odkrywaniem tajemnic konstrukcji robotów z... klocków Lego™. Małgorzata Szafoni-Chorbińska zaprosi uczniów w wieku 8–12 lat w świat paradoksów matematycznych.

Dla młodzieży w wieku 13–16 lat warsztaty pt. „Prosta odpowiedź na pytanie: »Jak nie dać zrobić się w balona?« poprowadzi Michał Podsiadły. Do tej samej grupy wiekowej adresowane są też zajęcia dr Katarzyny Kuczyńskiej „Taniec umysłu”, poświęcone poszukiwaniu kroków i figur poznawczych w umyśle. Zaś dla młodzieży w wieku

15–19 lat dr Paweł Wróblewski przygotowuje podróż w świat filozofii, prezentując stereotypy obecne w jej historii.

Ponadto w czasie wydarzenia dostępna będzie wystawa interaktywna „Umysł przyłapany” z Centrum Nauki Kopernik. Spotkajmy się we Wrocławiu!

Słowa kluczowe: kongres, sceptycyzm, nauka.

* * *

Tomasz Garstka – psycholog, członek Klubu Sceptyków Polskich – organizacji *non profit*, która działa na rzecz krzewienia rzetelnej empirycznej wiedzy naukowej i związanej z nią działalności praktycznej oraz demaskowania działalności pseudonaukowej. Działa w zespole organizującym ESC'17. Jego książka *Psychopedagogiczne mity. Jak zachować naukowy sceptycyzm w edukacji i wychowaniu?* (Warszawa 2016) zwyciężyła w głosowaniu Czytelników w Konkursie „Książka dla Trenera” i otrzymała wyróżnienie Kapituły Konkursu.

Regionalny konkurs „Kreatywny Nauczyciel”

Zapraszamy nauczycieli publicznych i niepublicznych przedszkoli oraz szkół z terenu województwa małopolskiego do udziału w organizowanym przez Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli konkursie „Kreatywny Nauczyciel”.

Celem IX edycji konkursu pod hasłem **Wychowanie do wartości** jest upowszechnianie działań edukacyjnych istotnych dla kształtowania postaw dzieci i młodzieży i ukierunkowanych na wartości dobro – prawda – piękno oraz promowanie kreatywnych nauczycieli podejmujących różnorodne przedsięwzięcia edukacyjne służące formowaniu postaw i wprowadzaniu młodych ludzi w świat wartości.

Preambuła podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz. U. poz. 356 z dnia 24 lutego 2017 r.) podkreśla, że „kształcenie ogólne w szkole podstawowej ma na celu: wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie

wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele); (...) ukierunkowanie ucznia ku wartościom”.

Wzmacnianie wychowawczej roli szkoły jest jednym z podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2017/2018, określonym przez Ministra Edukacji Narodowej.

Warunkiem przystąpienia do konkursu jest nadesłanie formularza zgłoszeniowego, sporządzonego według wzoru określonego w Załączniku nr 1 do Regulaminu (zamieszczonym na stronie internetowej www.mcdn.edu.pl).

Zgłoszenia należy dostarczyć osobiście lub przesłać w terminie **do 13 października 2017 r.** drogą pocztową na ad-

res: Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, ul. Lubelska 23, 30-003 Kraków, z dopiskiem na kopercie Konkurs „Kreatywny Nauczyciel”

Harmonogram konkursu:

- ogłoszenie konkursu i przyjmowanie zgłoszeń: do 13 października 2017 r.
- złożenie sprawozdania z realizacji działania edukacyjnego: do 9 marca 2018 r.
- ogłoszenie wyników i wręczenie nagród laureatom konkursu: maj 2018 r.

Regulamin konkursu wraz z załącznikami na stronie: www.mcdn.edu.pl

**Zapraszamy
kreatywnych nauczycieli
do udziału w konkursie**

Konferencje z warsztatami „W sieci cyfrowych zagrożeń i uzależnień”

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego organizuje dla nauczycieli z terenu województwa małopolskiego dwie konferencje na temat uzależnień w sieci.

Województwo Małopolskie, wychodząc naprzeciw potrzebom podnoszenia poziomu edukacji oraz wsparcia innowacyjnych inicjatyw, jak również rozwinięcia współpracy międzyrodzimej, przeprowadza program przeciwdziałania zagrożeniom w sieci pn. „Uzależnienia w sieci”.

Celem projektu jest m.in. propagowanie wśród mieszkańców regionu zasad bezpiecznego korzystania z zasobów sieci i przeciwdziałanie zagrożeniom i uzależnieniom wynikającym z korzystania z nowych technologii, zwiększenie świadomości nauczycieli, pedagogów oraz wychowawców dotyczącej cyberzagrożeń, a także ich wsparcie w zakresie metodologii minimalizowania wśród uczniów zagrożeń wynikających z cyberprzestrzeni, jak i zapoznanie pedagogów ze sposobami kontrolowania i ograni-

czania dostępu uczniów do wybranych, niepożądanych treści.

Województwo Małopolskie w partnerstwie z firmą Comarch S.A. specjalizującą się w dziedzinie nowoczesnych technologii, z krakowskimi uczelniami, Policją i Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli będzie organizowało dwie konferencje połączone z warsztatami. Odbędą się one w miesiącu październiku, w Krakowie, w budynku firmy Comarch S.A. na ul. Życzkowskiego 23 i skierowane będą do kadry pedagogicznej ze wszystkich etapów edukacyjnych z terenu województwa małopolskiego. Dla grona pedagogicznego ze szkół podstawowych konferencja planowana jest w dniu 13 października, natomiast dla nauczycieli ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w dniu 27 października 2017 r.

We wrześniu do szkół zostaną rozesłane drogą mailingową zaproszenia. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego już teraz pragnie serdecznie zaprosić delegowanych przedstawicieli szkół na te wydarzenia.

Departament Edukacji i Kształcenia Ustawicznego
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

W następnym numerze:

Kreowanie bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły

Kraków: obrady Komitetu Światowego Dziedzictwa

W Krakowie od 2 do 12 lipca 2017 r. obradowała 41. Sesja Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO. Sesja po raz pierwszy odbyła się w Polsce. Decyzją delegatów zabytkowa kopalnia srebra w Tarnowskich Górach wraz z towarzyszącym jej systemem urządzeń pogórnich oraz wód podziemnych została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Jest to piętnasty polski obiekt na liście.

O lewej: dr Mechthild Rössler, Dyrektor Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO, Irina Bokowa, Dyrektor Generalna UNESCO, Piotr Gliński, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP, Magdalena Gawin, Wiceminister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, prof. Jacek Purchla, przewodniczący Polskiego Komitetu ds. UNESCO, fot. arch. redakcji

UROCZYSTOŚĆ WRĘCZENIA NAGRÓD LAUREATOM REGIONALNEGO KONKURSU MCDN „KREATYWNY NAUCZYCIEL”

Kraków, 12 czerwca 2017 r.

Grzegorz Lipiec, Członek Zarządu Województwa Małopolskiego,
fot. A. Burdek/MCDN

W pierwszym rzędzie od prawej: Tomasz Machnik, Kierownik Wydziału Edukacji Urzędu Miasta i Gminy Wieliczka, fot. A. Burdek/MCDN

Dr Bożena Makowska, Krakowska Wyższa Szkoła Promocji Zdrowia,
fot. A. Burdek/MCDN

Dr Agnieszka Marzęcka, UJ, ZSRCKU w Czernichowie,
fot. A. Burdek/MCDN

Nauczyciele-laureaci VIII edycji konkursu, dyrekcje przedszkoli i szkół,
fot. A. Burdek/MCDN

Dzieci z Przedszkola Samorządowego w Mietniówie,
fot. A. Burdek/MCDN

